

La Promenade Verte De Groene Wandeling

bruxelles
environnement
leefmilieu
brussel
.brussels

On l'ignore trop souvent, mais la Région de Bruxelles-Capitale profite d'une couronne verte riche dont peu de capitales peuvent se prévaloir ! Pour la mettre en évidence et pour que chaque Bruxellois en profite, la promenade verte a été créée. L'itinéraire propose une boucle de 60 km autour de Bruxelles, une très belle balade qui permet aux promeneurs comme aux cyclistes de découvrir de nombreux parcs, des espaces naturels et des paysages préservés de notre belle Région.

Le résultat est étonnant, vous serez surpris !

A certains endroits, ce sont des paysages de campagne qui s'offrent au regard. A d'autres, ce sont des zones industrielles intrigantes, des parcs, des bosquets, des marais... La promenade verte a permis d'intégrer une série de terrains en friche qui seront maintenant gérés comme patrimoine précieux de la Région.

Avec ses sentiers balisés, ce guide permet aussi et surtout d'encourager la mobilité douce. Sur ces longs chemins inaccessibles aux voitures, parents et enfants circulant à vélo ne seront jamais surpris par un automobiliste imprudent. Le parcours offre aussi aux familles la possibilité d'accéder à des espaces ludiques et à des infrastructures de jeu au milieu de la nature. La promenade verte contribue ainsi à améliorer le cadre de vie des Bruxelloises et des Bruxellois.

Pour découvrir ces coins verts, je vous invite à vous connecter sur « Brussels Gardens ».

Bonne balade à vous !

CÉLINE FREMAULT
Ministre de l'Environnement et de l'Energie

Veel mensen zijn er zich niet van bewust, maar het Brussels Hoofdstedelijk Gewest is omringd door een prachtige groene gordel die veel hoofdsteden ons benijden. Om deze groene gordel meer bekendheid te geven en ervoor te zorgen dat alle Brusselaars hiervan kunnen genieten, werd de Groene Wandeling aangelegd. Het parcours vormt een lus van 60 km rond Brussel, een heel mooi traject dat wandelaars en fietsers de talrijke parken, natuurgebieden en beschermde landschappen van ons mooie Gewest laat ontdekken.

Het resultaat is verbluffend, u zult ervan versteld staan!

Op sommige plekken kunt u genieten van landelijke vergezichten. Op andere plaatsen ziet u fascinerende industriezones, parken, bossen, moerassen... In de Groene Wandeling werden ook een aantal – voorheen – braakliggende terreinen opgenomen die daardoor voortaan beheerd zullen worden als waardevol erfgoed van het Gewest.

De bewegwijzerde paden en deze gids stimuleren ook en vooral zachte mobiliteit. Op de lange wandel- en fietswegen, waar auto's niet toegelaten zijn, zullen fietsende ouders en kinderen nooit verrast kunnen worden door een roekeloze autobestuurder. Het parcours leidt de gezinnen ook naar speelterreinen en speeltuigen te midden van de natuur. Zo draagt de Groene Wandeling bij tot een betere levenskwaliteit voor alle Brusselaars.

Om alle groene ruimten te ontdekken, raad ik u aan de website of de app van "Brussels Gardens" te raadplegen.

Veel plezier op uw tocht!

CÉLINE FREMAULT
Minister van Leefmilieu en Energie

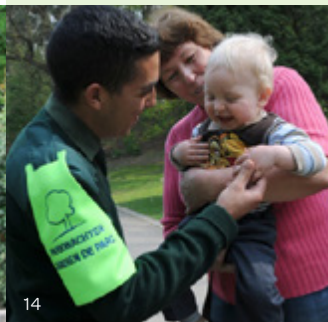

Au cours de votre promenade, vous croiserez peut être des agents de Bruxelles Environnement: Gardiens de parcs, Jardiniers, Arboristes-grimpeurs, Ecocantonniers, Ouvriers forestiers, Surveillants et Gardes forestiers.

Ils veillent à l'entretien et à la sécurité de la Promenade Verte mais aussi des parcs, jardins et bois gérés par la Région bruxelloise.

N'hésitez pas à leur faire part de vos suggestions, de vos remarques et de votre satisfaction, elles nous permettront d'améliorer encore la qualité de ces espaces verts.

Tijdens uw wandeling zal u misschien personeelsleden van Leefmilieu Brussel aan het werk zien: parkwachters, tuiniers, boomverzorgers-beklimmers, de zogenaamde 'ecocantonniers' (natuur- en landschapsteams), bosarbeiders, bosopzichters en boswachters. Zij zorgen voor het onderhoud en de veiligheid van de Groene Wandeling maar ook van de vele parken, tuinen en bossen die beheerd worden door Leefmilieu Brussel.

Aarzel niet om hen aan te spreken en hen uw opmerkingen te geven of uw tevredenheid te uiten. Zo kunnen we met nog meer zorg onze groene ruimten beheren.

Tous les règlements en vigueur sont d'application sur le réseau de promenades: Code de la Route, règlements des parcs régionaux et communaux et réglementation sur la circulation dans les bois.

Pour préserver la quiétude des lieux et rendre votre promenade la plus agréable possible, nous vous demandons de respecter quelques règles de courtoisie:

- Soyez responsable et respectueux de l'environnement et des autres usagers.
- Les piétons et personnes à mobilité réduite sont prioritaires par rapport aux autres usagers.
- Roulez à vitesse limitée. Avertissez les gens de votre arrivée (sonnette ou voix) afin de ne pas les gêner.
- Tenez votre chien en laisse courte.
- Jetez vos déchets (y compris les déjections canines) dans les poubelles ou ramenez-les chez vous.
- Les transports publics sont vos alliés ! La STIB, les TEC, De Lijn et la SNCB vous permettent de rejoindre facilement le réseau des promenades bruxelloises.

Alle geldende reglementen zijn van kracht op het wandelnetwerk: de wegcode, gewestelijke en gemeentelijke parkreglementen, reglementering over het verkeer in de bossen...

Om de rust ter plaatse te bewaren en uw wandeling zo aangenaam mogelijk te maken, doen we een beroep op uw hoffelijkheid:

- Respecteer het leefmilieu en de andere gebruikers.
- Voetgangers en personen met een beperking hebben voorrang op de andere gebruikers.
- Rij traag. Kondig uw komst aan (bel of stem) als u voorbijkomt zodat u niemand hindert.
- Hou uw hond aan een korte leiband.
- Gooi uw afval (ook de uitwerpselen van uw hond) in de vuilbak of neem het mee naar huis.
- Het openbaar vervoer is uw bondgenoot! Met de MIVB, de TEC, De Lijn en de NMBS kan u gemakkelijk het hele Brusselse wandelnetwerk bereiken.

Ce livret est un guide pratique de la Promenade Verte. Sur les pages 8 et 9, une carte générale présente, en différentes couleurs, les sept trajets thématiques avec leurs points de départ et d'arrivée. Vous retrouverez les mêmes couleurs aux pages référant à chaque trajet. Bien sur, le morceau de la Promenade Verte parcouru ainsi que le point de départ et d'arrivée est au choix de chacun. Chaque tronçon présente une courte introduction et un plan d'ensemble. Les cartes de détail, permettant de suivre le chemin parcouru, sont à l'échelle 1:10.000. La légende se trouve en dernière page.

Dit kaartenboekje vormt uw praktische gids langs de Groene Wandeling. Een overzichtskaart op de pagina's 8 en 9 geeft in verschillende kleuren de zeven thematische deeltrajecten aan met elk hun begin- en eindpunt. Deze kleuren worden herhaald onderaan de overeenkomstige pagina's van elk traject. U kiest natuurlijk zelf welke stukken van de Groene wandeling u wilt ontdekken en waar u vertrekt en aankomt. Per deeltraject krijgt u nog een afzonderlijke overzichtskaart met een korte inleiding, waarna de detailkaarten op schaal 1:10.000 u echt op weg helpen. De legende van de kaarten vindt u achteraan.

Le trajet de la Promenade Verte est balisé sur toute sa longueur. Le balisage est composé de pictogrammes apposés sur des potelets de jalonnement en bois, mais aussi parfois sur des plaquettes accrochées aux poteaux de signalisation routière. On rencontre également le long de la promenade des panneaux d'information. Ceux-ci renseignent sur les différentes curiosités présentes dans les environs. Pour plus d'informations, visitez le site internet, www.promenade-verte.be.

Les chiffres renvoient vers le numéro de la promenade. Le chiffre '01' indique la Promenade Verte Régionale dont le parcours est décrit dans ce livret. Les autres numéros renvoient vers les promenades locales.

<i>Promenade Verte pour piétons et cyclistes</i>		<i>Groene Wandeling voor voetgangers en fietsers</i>
<i>Promenade Verte pour piétons</i>		<i>Groene Wandeling voor voetgangers</i>
<i>Promenade Verte pour cyclistes</i>		<i>Groene Wandeling voor fietsers</i>
<i>Promenade locale, indiquée par une autre couleur et un autre numéro</i>		<i>Lokale wandeling, aangeduid met een andere kleur en een ander nummer</i>
<i>Cyclistes ralentir, situation dangereuse</i>		<i>Fietsers vertragen, gevaarlijke situatie</i>
<i>Cyclistes pied à terre sur ... m</i>		<i>Fietsers afstappen over ... m</i>
<i>Direction à suivre</i>		<i>Te volgen richting</i>

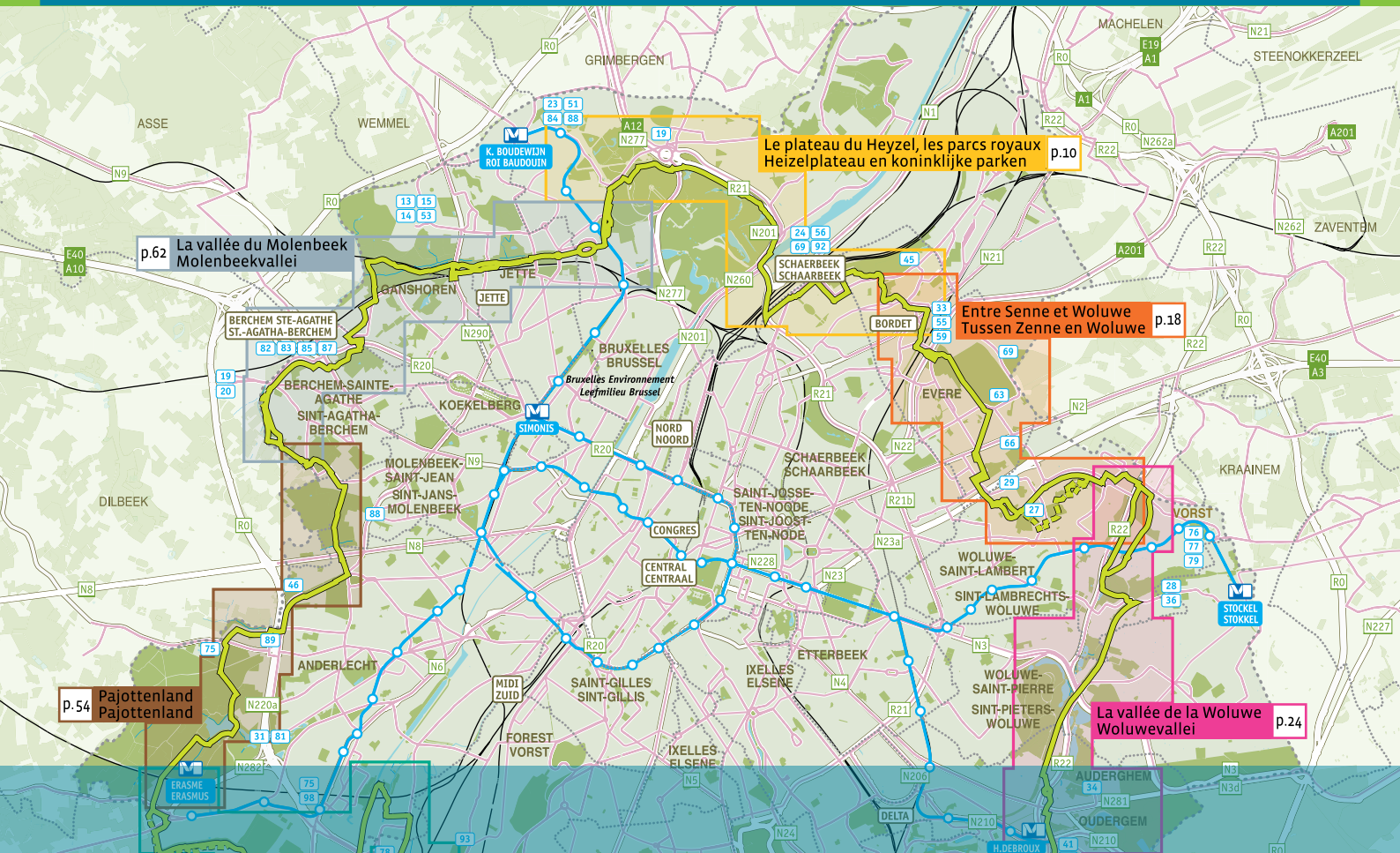
Het traject van de Groene Wandeling is over haar gehele lengte aangeduid met wegwijzers. Het gaat om houten palen met pictogrammen en soms ook bordjes met diezelfde pictogrammen maar die dan op andere palen (van verkeersborden bvb.) werden aangebracht. Langsheen de wandeling treft u ook grote informatieborden aan. Deze geven u meer info over de wetens- en bezienswaardigheden uit de ruimere omgeving. Nog meer informatie vindt u natuurlijk op de website www.groene-wandeling.be.

De cijfers verwijzen naar het nummer van de wandeling. Het cijfer '01' staat voor de gewestelijke Groene Wandeling waarvan het parcours in dit kaartenboek beschreven staat. De andere nummers komen overeen met lokale wandelingen.

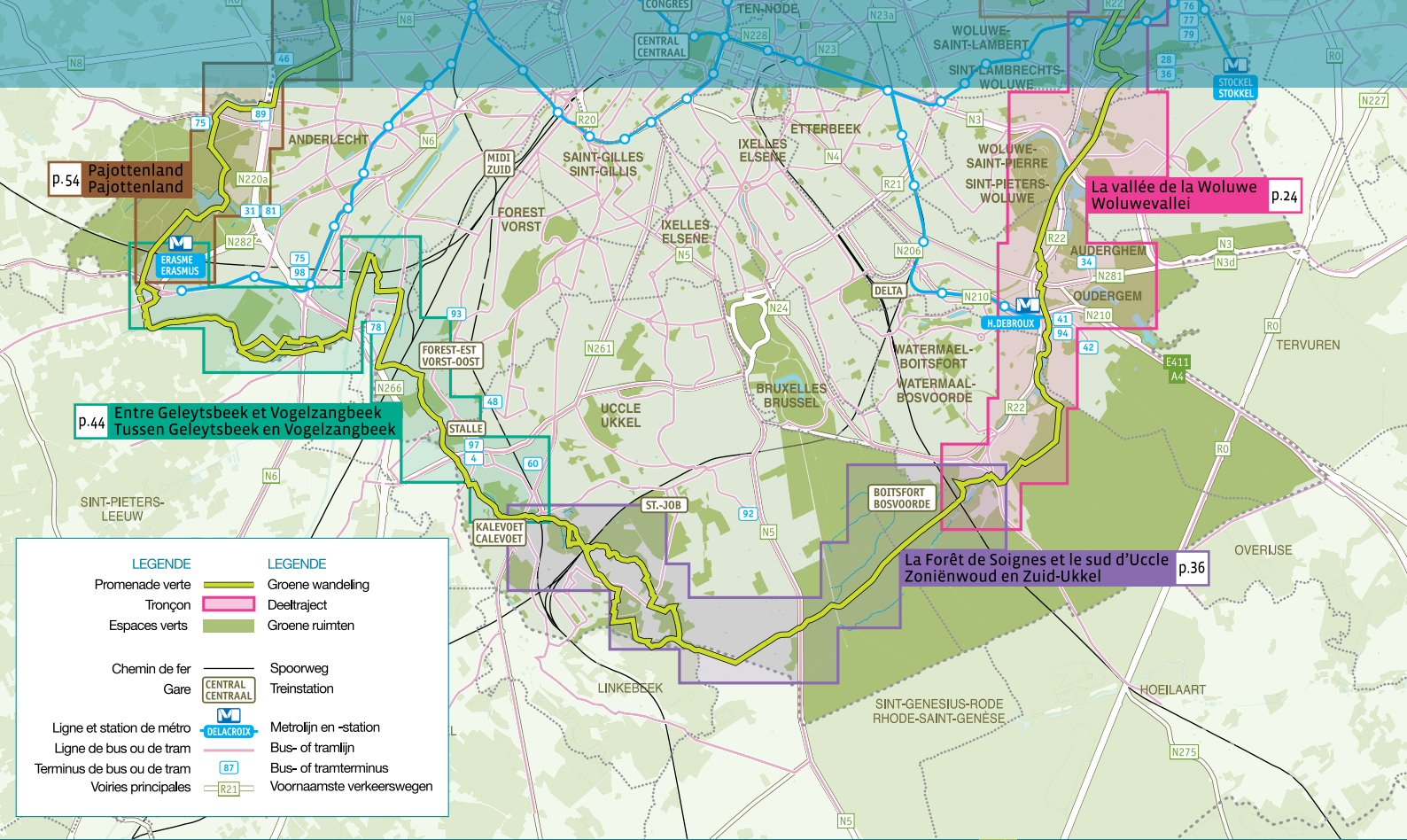

REJOINDRE LA PROMENADE VERTE - DE GROENE WANDELING BEREIKEN

Les sept tronçons - De zeven deeltrajecten

p.54 Pajottenland
Pajottenland

p.44 Entre Geleysbeek et Vogelzangbeek
Tussen Geleysbeek en Vogelzangbeek

La vallée de la Woluwe
Woluwevallei p.24

La Forêt de Soignes et le sud d'Uccle
Zoniënwoud en Zuid-Ukkel p.36

1 CM = 600 M 0 m 600 1200 1800 2400

Place St-Lambert - Parc du Doolegt (rue de la Marne): 6,6 km

Au nord du canal se déploie le plateau du Heyzel avec ses parcs royaux et attractions. Les étendues du parc de Laeken, dessiné par l'architecte français Barillet Deschamps pour Léopold II. Le Parc d'Osseghem avec son Théâtre de Verdure et ses nombreuses manifestations en plein air. L'Atomium, symbole de l'Expo '58 et de Bruxelles, domine le plateau du haut de ses 102m. En arrière-fond, l'architecture monumentale des Palais de Brussels Expo. Bruparck accueillera grands et petits grâce à ses multiples attractions dont Mini-Europe, représentant les principaux monuments d'Europe en miniature.

La ballade traverse aussi des espaces plus intimes abritant jadis des serres d'acclimatation de plantes exotiques (le jardin Colonial), des vergers (le parc Sobieski) ou des collections de fleurs pour le palais (Jardins du Fleuriste). Ce dernier, aménagé en 2005, offre l'un des plus beaux panoramas sur la ville. Du mobilier contemporain y a été installé suite à un concours permettant aux designers de créer des pièces originales: Parckdesign.

Un peu plus loin, on traverse le jardin du Pavillon Chinois et de la Tour Japonaise et leurs musées d'Extrême Orient. La Tour Japonaise fut démontée à l'exposition universelle de Paris de 1900 et remontée à Bruxelles en 1905 en pleine vogue des «folies orientales».

De l'autre côté du canal, la gare de formation de Schaarbeek offre un paysage ferroviaire grandiose. Suit la réserve naturelle du Moeraske avec ses ruisseaux, marais, prairies de hautes herbes.

St-Lambertusplein – Doolegtpark (Marnestraat): 6,6 km

Ten noorden van het kanaal strekt zich het Heizelplateau uit met zijn bekende attractieparken en de koninklijke parken: het uitgestrekte Park van Laken, voor koning Leopold II ontworpen door de Franse architect Barillet Deschamps, het Ossegempark met zijn Groentheater, bekend van menig openluchtspettakel. Het Atomium, symbool voor Expo '58, domineert met zijn 102 m hoogte de skyline. Ook de Heizelpaleizen van het tentoonstellingspark zijn van een monumentale architectuur. Bruparck is een gevarieerd ontspanningsoord voor jong en oud met onder meer Mini-Europa waar de belangrijkste bezienswaardigheden van Europa in miniatuur voorgesteld zijn.

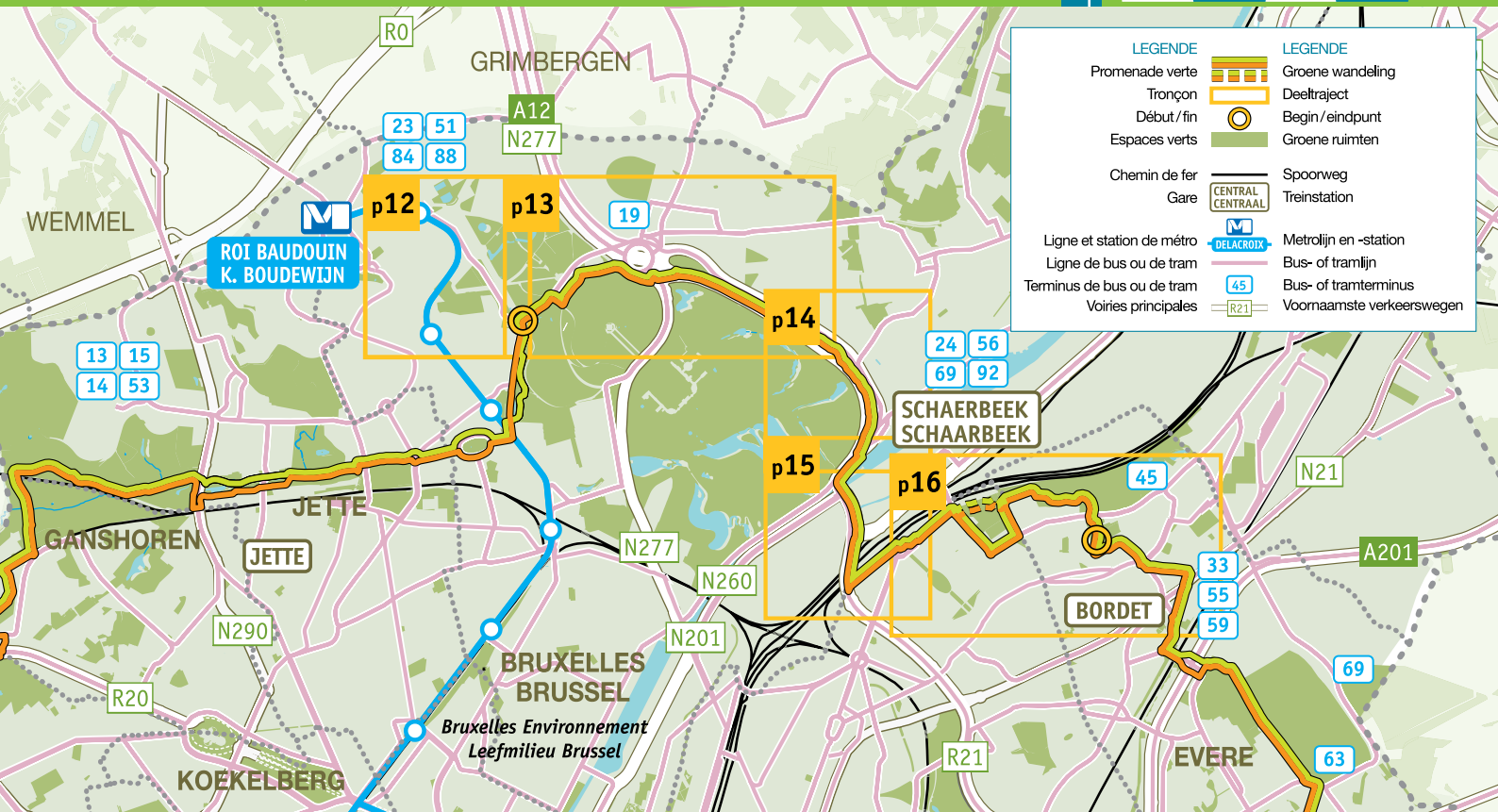
Dit deel van de Groene Wandeling gaat ook langs meer intieme parken zoals de Koloniale Tuin waar vroeger tal van serres exotische planten herbergden of het Sobieskipark met zijn boomgaarden of nog de Tuinen van de Bloemist waar vroeger de bloemen gekweekt werden voor het Hof. Dit laatste park is heraanlegd in 2005 en biedt uitzonderlijk mooie vergezichten op Brussel. Het initiatief Parckdesign, gericht naar jonge ontwerpers, zorgde ervoor dat vandaag in dit park juweeltjes van modern stadsmeubilair staan opgesteld.

Verderop doorkruisen we de tuinen van het Chinees Paviljoen in de schaduw van de Japanse Toren. De hier gehuisveste musea van het Verre Oosten zijn een bezoek meer dan waard. De Japanse Toren stond oorspronkelijk in Parijs (wereldtentoonstelling van 1900) maar werd in 1905 in Brussel heropgebouwd.

Aan de oostkant van het kanaal biedt het station van Schaarbeek een intrigerend spoorlandschap. Daarachter bevindt zich het biologisch waardevolle natuurreervaat Moeraske.

longueur du tronçon = 6,6km = lengte deeltraject

1 CM = 300 M

LEGENDE		LEGENDE	
Promenade verte		Groene wandeling	
Tronçon		Deeltraject	
Début/fin		Begin/eindpunt	
Espaces verts		Groene ruimten	
Chemin de fer		Spoorweg	
Gare		Trainstation	
Ligne et station de métro		Metrolijn en -station	
Ligne de bus ou de tram		Bus- of tramlijn	
Terminus de bus ou de tram		Bus- of tramterminus	
Voies principales		Voornaamste verkeerswegen	

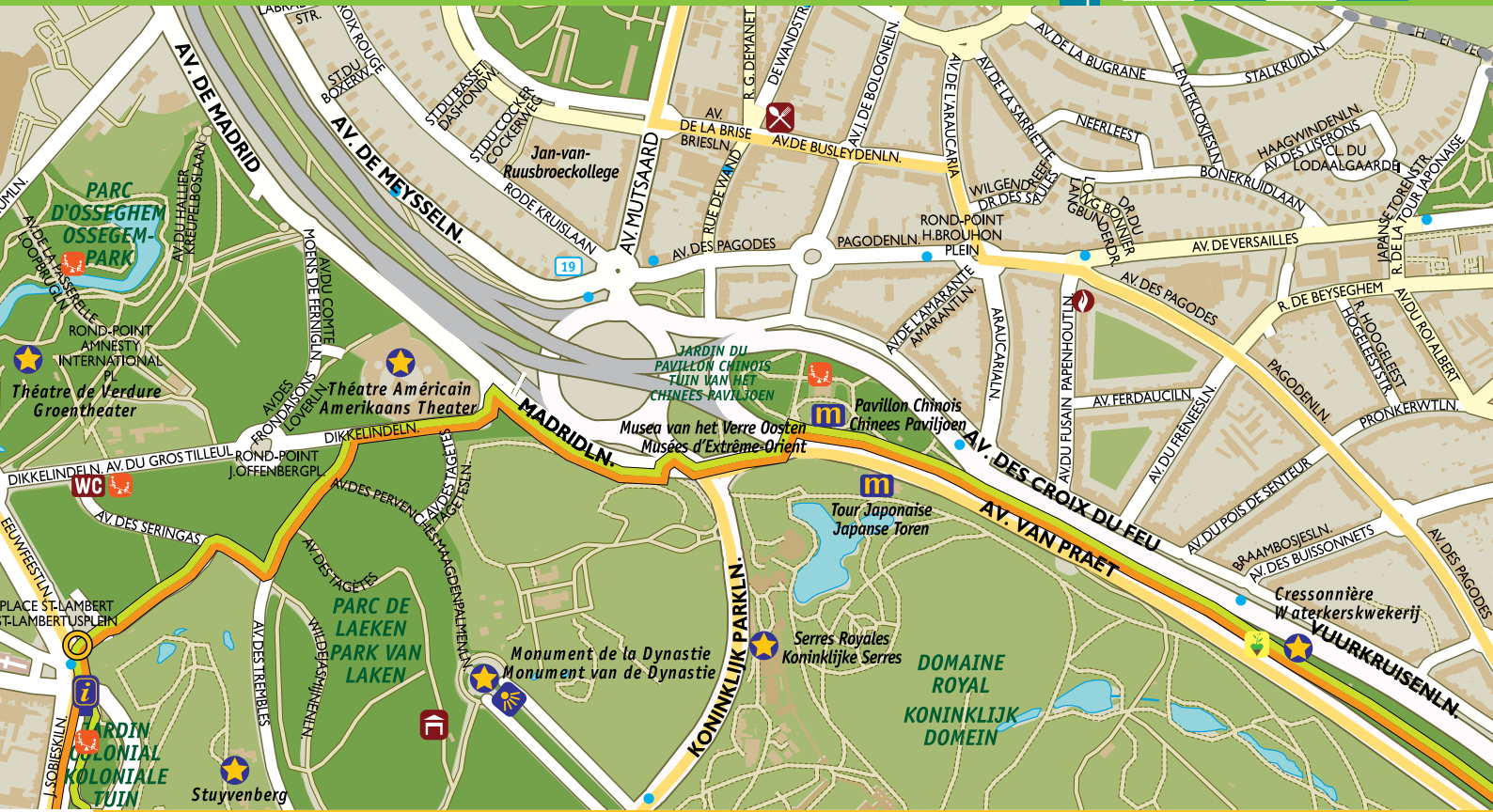

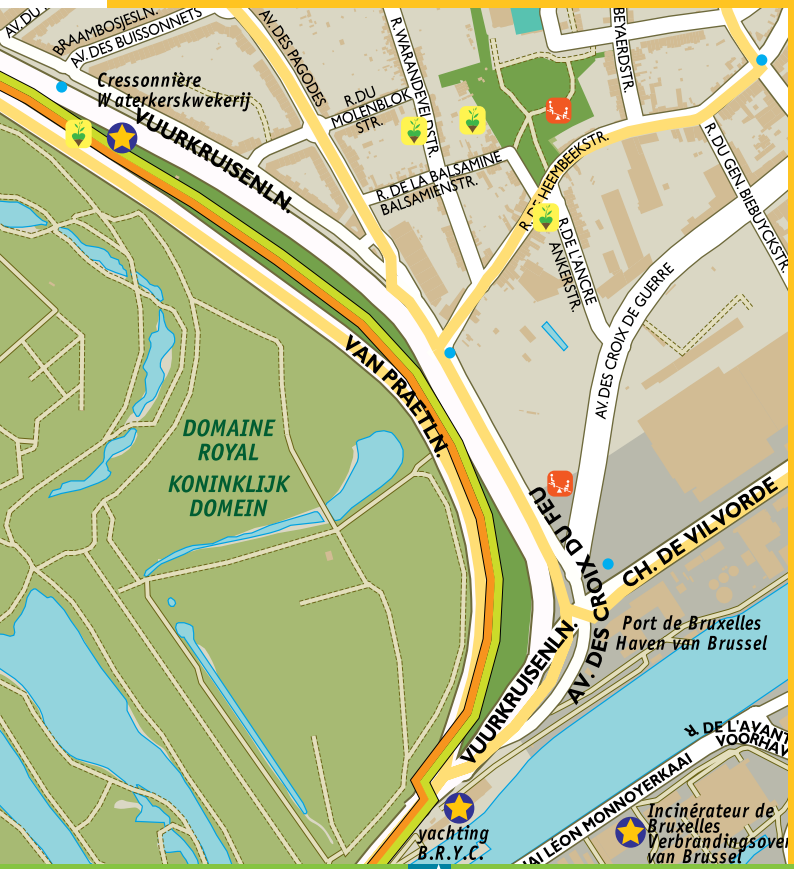

1 CM = 100 M

0m 100 200 300 400

1 CM = 100 M

0m 100 200 300 400

BRYC, BRUSSELS ROYAL YACHTING CLUB

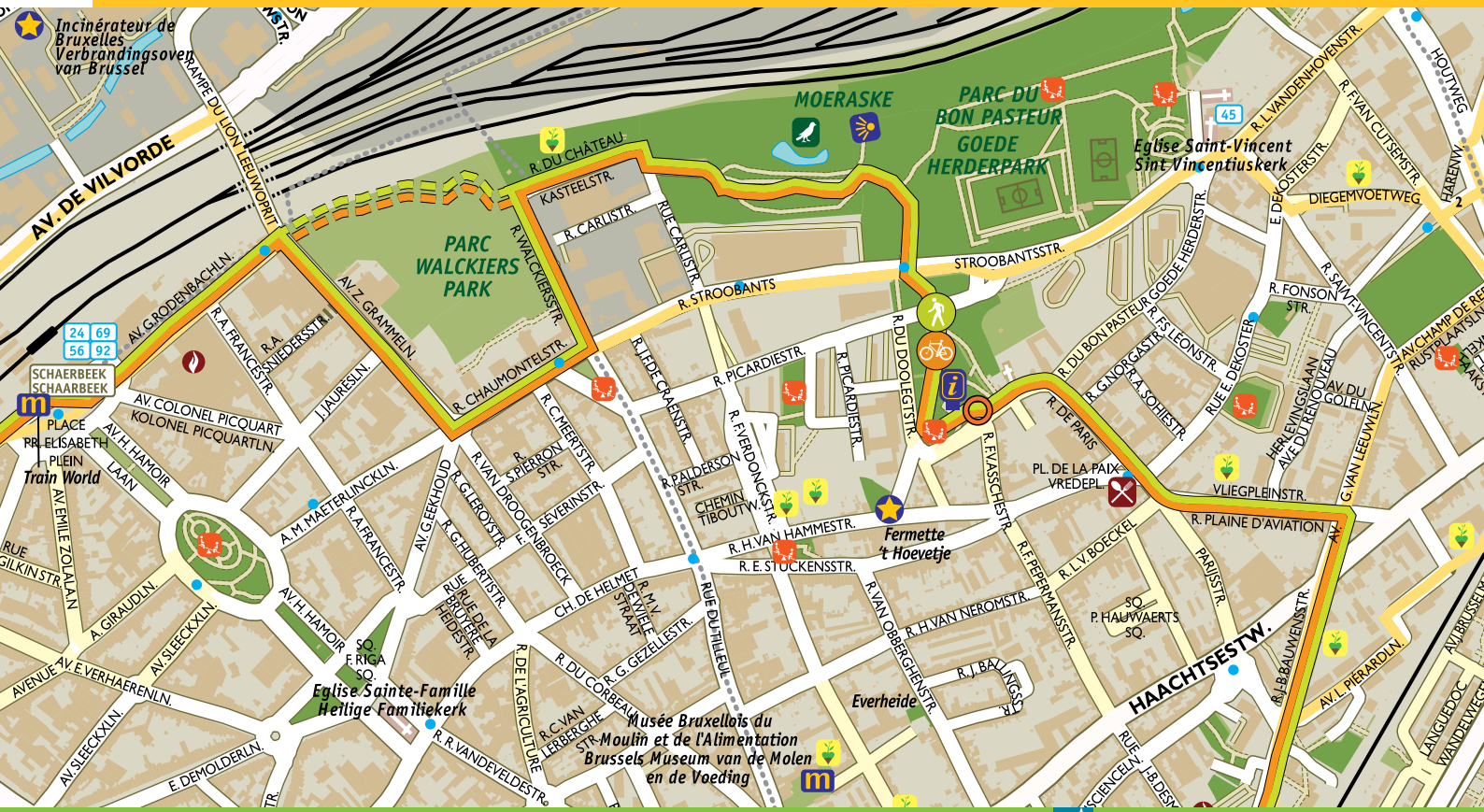
1 CM = 100 M

0m 100 200 300 400

GARE DE SCHAERBEEK - STATION VAN SCHAARBEEK

Incinérateur de Bruxelles
Verbrandingsoven van Brussel

PARC WALCKIERS PARK

MOERASKE

PARC DU BON PASTEUR
GOEDE HERDERPARK

Eglise Saint-Vincent
Sint-Vincentiuskerk

Fermette 't Hoeetje

Everheide

Musée Bruxellois du Moulin et de l'Alimentation
Brussels Museum van de Molen en de Voeding

HAACHTSESTW.

Train World

Eglise Sainte-Famille
Hellige Familiekerk

Du parc du Doolegt (rue de la Marne) au Hof ter Musschen (boulevard de la Woluwe): 7,1 km

Ce tronçon, relativement court passe par le plateau du village d'Evere et relie les vallées de la Senne et de la Woluwe. La promenade y est essentiellement urbaine. Elle passe à proximité de lieux remarquables d'Evere tels que l'ancien moulin ou la ferme, mais relie également des petits parcs comme celui du Doolegt ou le clos de l'Arglière.

La promenade longe l'enceinte du cimetière de Bruxelles. Aménagé en 1874 comme un parc paysager, il abrite les sépultures de nombreuses personnalités bruxelloises telles que Théodore Verhaegen, Charles de Brouckère, Jules Anspach ou Adolphe Max, ainsi que le peintre français Jacques Louis David en exil à Bruxelles.

Après avoir longé le parc de Roodebeek qui abrite une animalerie, on rencontre le site du Val d'Or, dont le nom évoque les moissons d'antan. Il comportait auparavant une carrière de sable qui fut partiellement transformée en décharge publique, c'est maintenant une zone en construction.

Avant le boulevard de la Woluwe, la ferme du Hof ten Berg date de 1750. Le site présente quelques jardins potagers ainsi qu'un marais qui vaut le détour.

La Woluwe quitte ici le territoire bruxellois. Notre chemin remontera le cours de la rivière sur les communes de Woluwé-Saint-Lambert et Woluwé-Saint-Pierre.

La ferme du Hof ter Musschen et le moulin à vent dit « Moulin brûlé » surplombent d'authentiques prairies humides et roselières. Le moulin date de 1767 et provient d'Esplechin près de Tournai.

Van het Doolegtpark (Marnestraat) tot het Hof ter Musschen (Woluwelaan): 7,1 km

Dit relatief korte stuk van de Groene Wandeling doorkruist het plateau van Evere en verbindt de Zenne- en de Woluwevallei. Het gaat om een overwegend verstedelijkt parcours. Het voert langsheen een aantal merkwaardige plekken zoals het hoevetje, het Doolegtpark en het Kleigroeve-erf. Vlakbij is er ook de oude molen van Evere die een ommetje waard is.

Een lange muur onttrekt het zicht op het Kerkhof van Brussel. Het werd in 1874 aangelegd als een landschapspark en telt veel graven van bekende Brusselaars zoals Théodore Verhaegen, Charles de Brouckère, Jules Anspach of Adolphe Max. Ook de verbannen Franse schilder Jacques Louis David ligt hier begraven.

Het Roodebeekpark heeft een kleine dierentuin en de naam Gulledelle ('gouden dal') verwijst naar het rijke landbouwverleden van de plek. Ooit was hier een zandgroeve maar die werd later opgevuld door een stort. Momenteel worden er gebouwen opgetrokken.

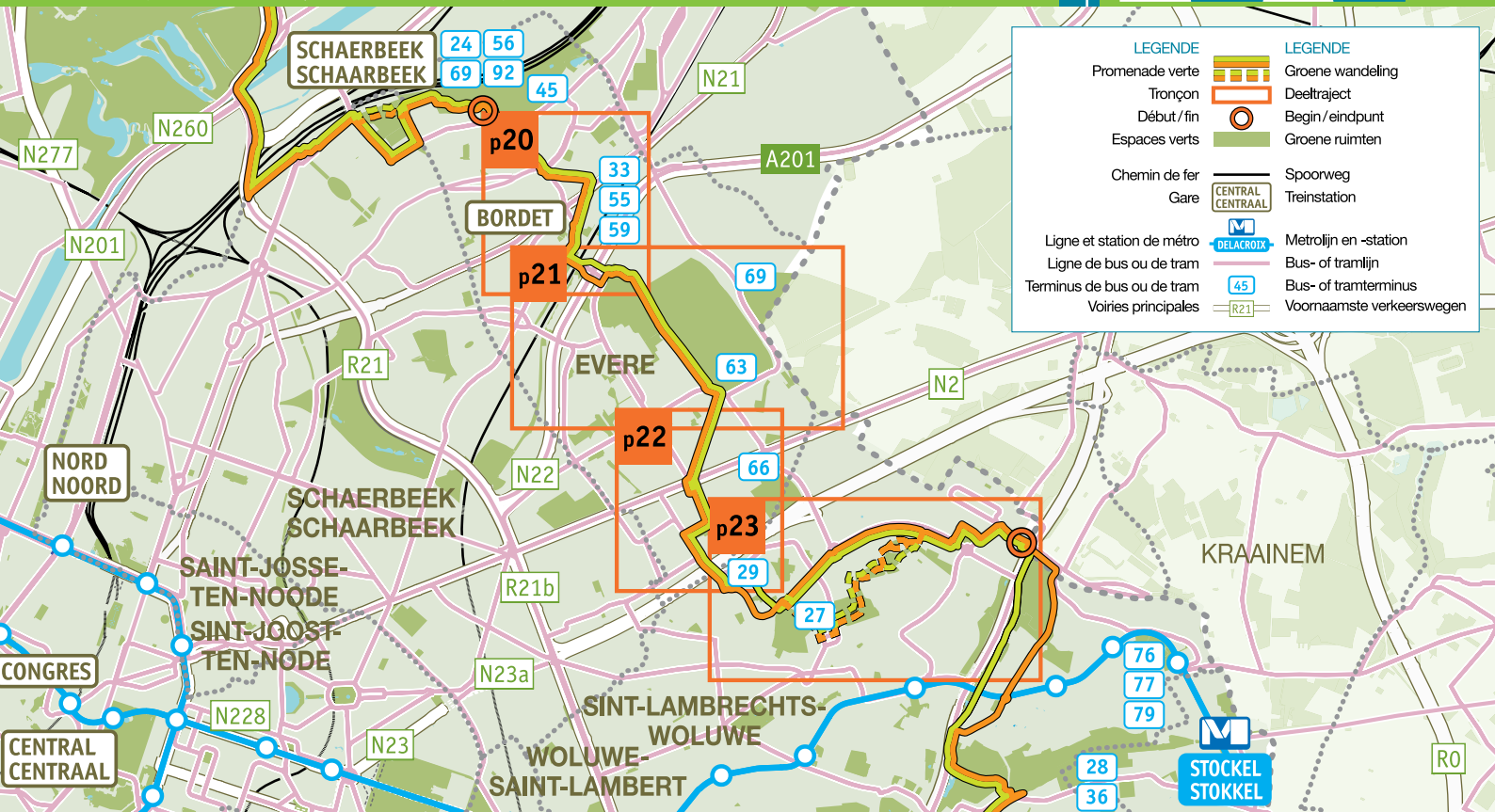
Ten westen van de Woluwelaan is er de boerderij 'Hof ten Berg', een gebouw dat dateert uit 1750. Vlakbij bleven er nog enkele moestuintjes en een moeras gespaard van de stadsgroei.

Het riviertje de Woluwe verlaat hier het Brussels Gewest. Stroomopwaarts doorkruist deze waterloop de gemeenten Sint-Lambrechts- en Sint-Pieters-Woluwe.

De oude boerderij 'Hof ter Musschen' en de windmolen bijgenaamd 'de Verbrande Molen' kijken uit op historische natte hooilanden en rietvelden. De molen dateert uit 1767 en is afkomstig van Esplechin nabij Doornik.

longueur du tronçon = 7,1 km = lengte deeltraject

1 CM = 300 M

LEGENDE	
Promenade verte	Groene wandeling
Tronçon	Deeltraject
Début / fin	Begin / eindpunt
Espaces verts	Groene ruimten
Chemin de fer	Spoorweg
Gare	Trainstation
Ligne et station de métro	Metrolijn en -station
Ligne de bus ou de tram	Bus- of tramlijn
Terminus de bus ou de tram	Bus- of tramterminus
Voies principales	Voornaamste verkeerswegen

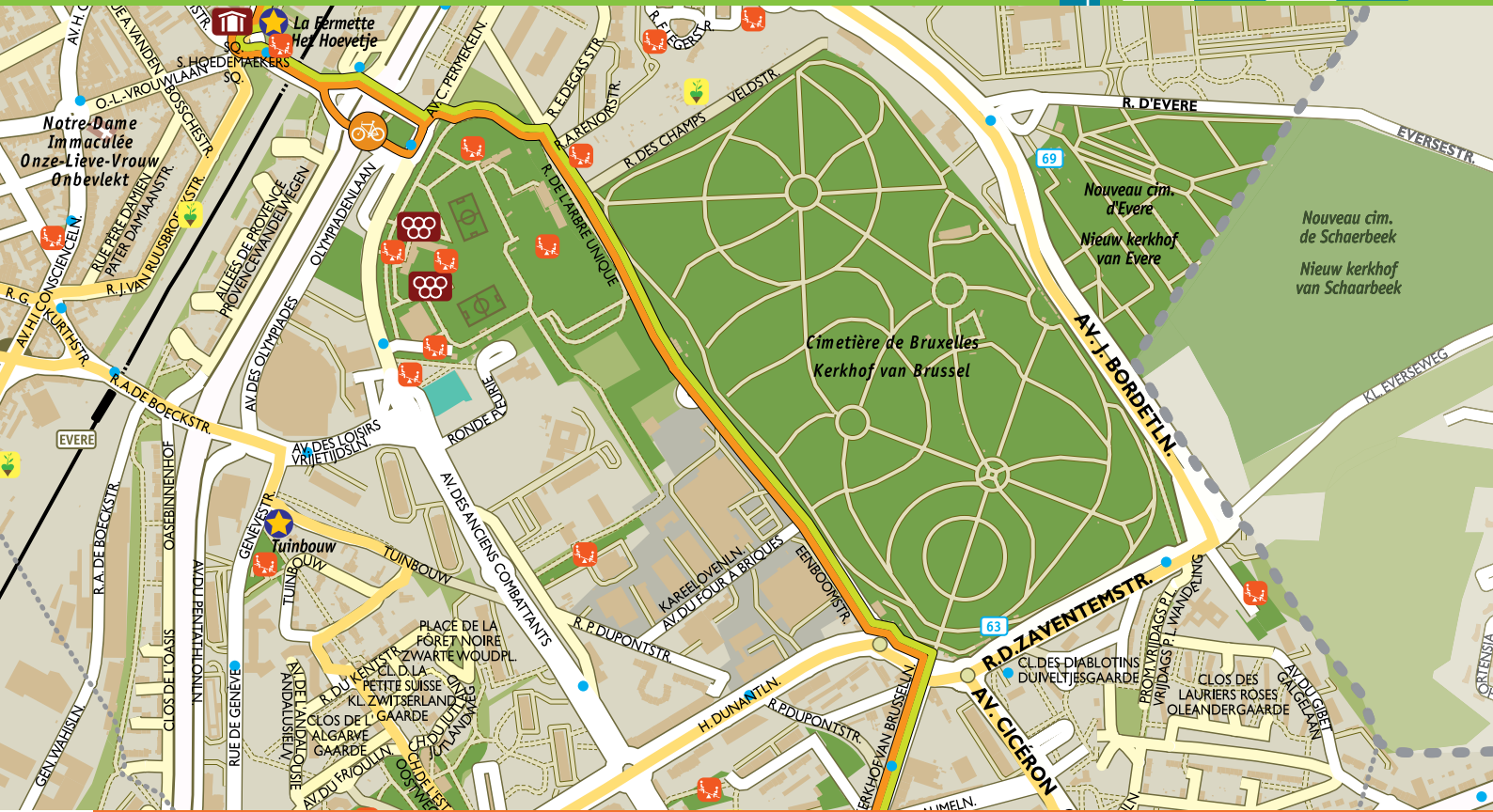
1 CM = 100 M N 0m 100 200 300 400

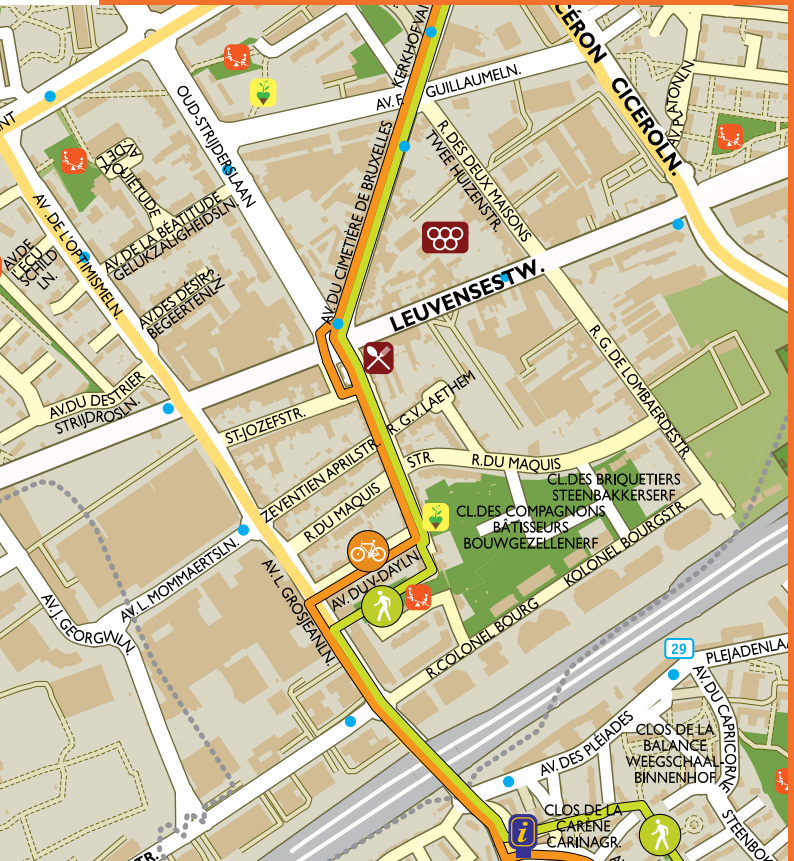
MOULIN D'EVERE - MOLEN VAN EVERE

1 CM = 100 M

0m 100 200 300 400

1 CM = 100 M   N ↑   0m 100 200 300 400

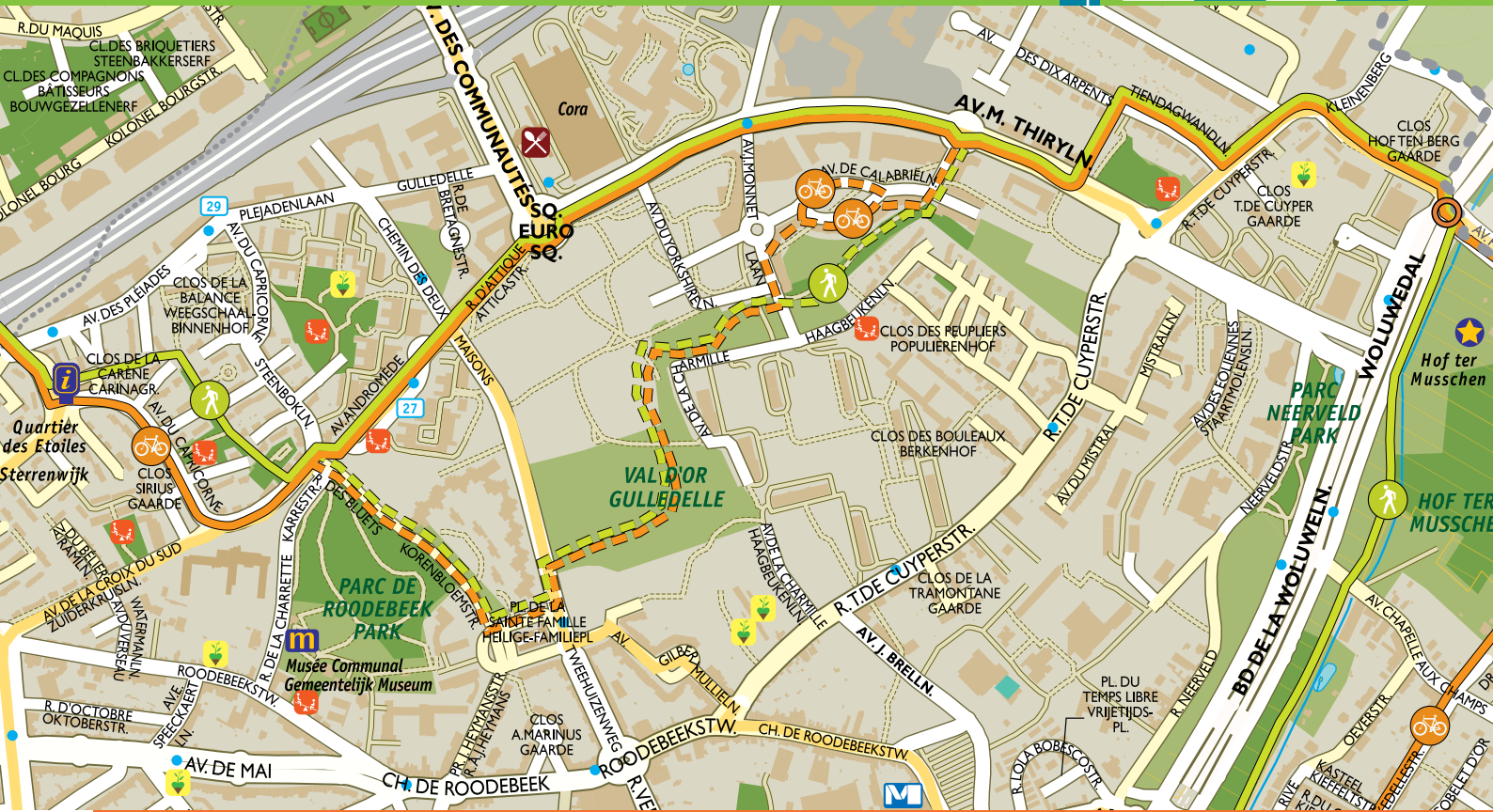
MUSÉE COMMUNAL DE WOLUVE-ST-LAMBERT

GEMEENTELIJK MUSEUM VAN ST-LAMBRECHTS-WOLUVE

1 CM = 100 M

0m 100 200 300 400

Du Hof ter Musschen (bd de la Woluwe) au parc Tournay-Solvay (chemin des Silex): cyclistes: 10,1 km • piétons: 9,8 km

Ce chemin longe la rivière de la Woluwe. Comme la plupart des cours d'eau bruxellois, elle a été enterrée pour se déverser dans les égouts. Depuis 1999, la Région mène un programme de séparation des eaux grises (égouts) et bleues (rivières). Le débit des rivières est rétabli pour alimenter les étangs, permettre à la nature de se réimplanter et aussi de lutter naturellement contre les inondations. Le long du boulevard de la Woluwe, la rivière coule à nouveau!

La Promenade emprunte une ancienne ligne ferroviaire équipée de passerelles à l'esthétique résolument contemporaine. Dont celle de l'avenue de Tervueren, conçue par Blondel et Ney.

On découvrira les parcs Tournay-Solvay, Seny et Ten Reuken, les étangs Mellaerts, les parcs Parmentier, de Woluwe, des Sources et Malou. Qualifiés de «paysagers», ils sont des mises en scène de paysages: vallons, grands arbres et longues perspectives.

A Boitsfort, le coin du balai a accueilli les habitants du quartier populaire des Marolles, supprimé pour faire place au palais de Justice de Bruxelles. Son charme en fait un des quartiers les plus prisés de la ville. C'est aussi le lieu de tournage de «Toto le Héros», premier long métrage de Jaco Van Dormael.

Le domaine du Silex abrite en bordure du grand étang un mur à hirondelles de rivage.

A proximité, le château de Val-Duchesse, haut lieu de négociation des réformes institutionnelles qui ont transformé la Belgique, et le magnifique ensemble de l'abbaye de Rouge-Cloître.

Van het Hof ter Musschen (Woluwelaan) tot het Tournay-Solvaypark (Vuursteenweg): fietsers: 10,1 km • voetgangers: 9,8 km

Dit deel van de Groene Wandeling volgt het riviertje de Woluwe. Zoals vele van de Brusselse waterlopen is ze op vele plaatsen overwelfd en mondt ze uiteindelijk uit in de riolering. Sinds 1999 voert het Brussels Gewest een beleid dat erop gericht is om grijs water (afvalwater) en blauw water (beekwater) van elkaar te scheiden. Het debiet van de waterlopen wordt hersteld om zodoende ook vijvers van vers water te voorzien, er worden weer kansen aan de natuur geboden en tegelijkertijd worden overstromingen beter voorkomen. Langsheen de Woluwelaan werd de Woluwe in ere hersteld en stroomt er weer een helder beekje.

De wandeling voert tevens langs een oude spoorlijn met een reeks moderne voetgangersbruggen. De grootste, ontworpen door de architecten Blondel en Ney, overspant de Tervurenlaan.

De Woluwevallei is bezaaid met landschapsparken met grote bomen, valleien en mooie vergezichten: het Tournay-Solvaypark, Ten Reuken, de Mellaertsvijvers, het Parmentierpark, het Woluwepark, het Ter Bronnenpark en het Maloupark.

In Bosvoorde is er de pittoreske wijk Bezemhoek waar destijds veel inwoners van de Marollen zijn terechtgekomen toen hun wijk moest verdwijnen voor de bouw van het Justitiepaleis van Brussel. Vlakbij werd ook 'Toto le Héros' gedraaid, de succesfilm van Jaco Van Dormael.

Langsheen de grote vijver van het Vuursteendomein kan u een oeverwaluwenwand ontwaren.

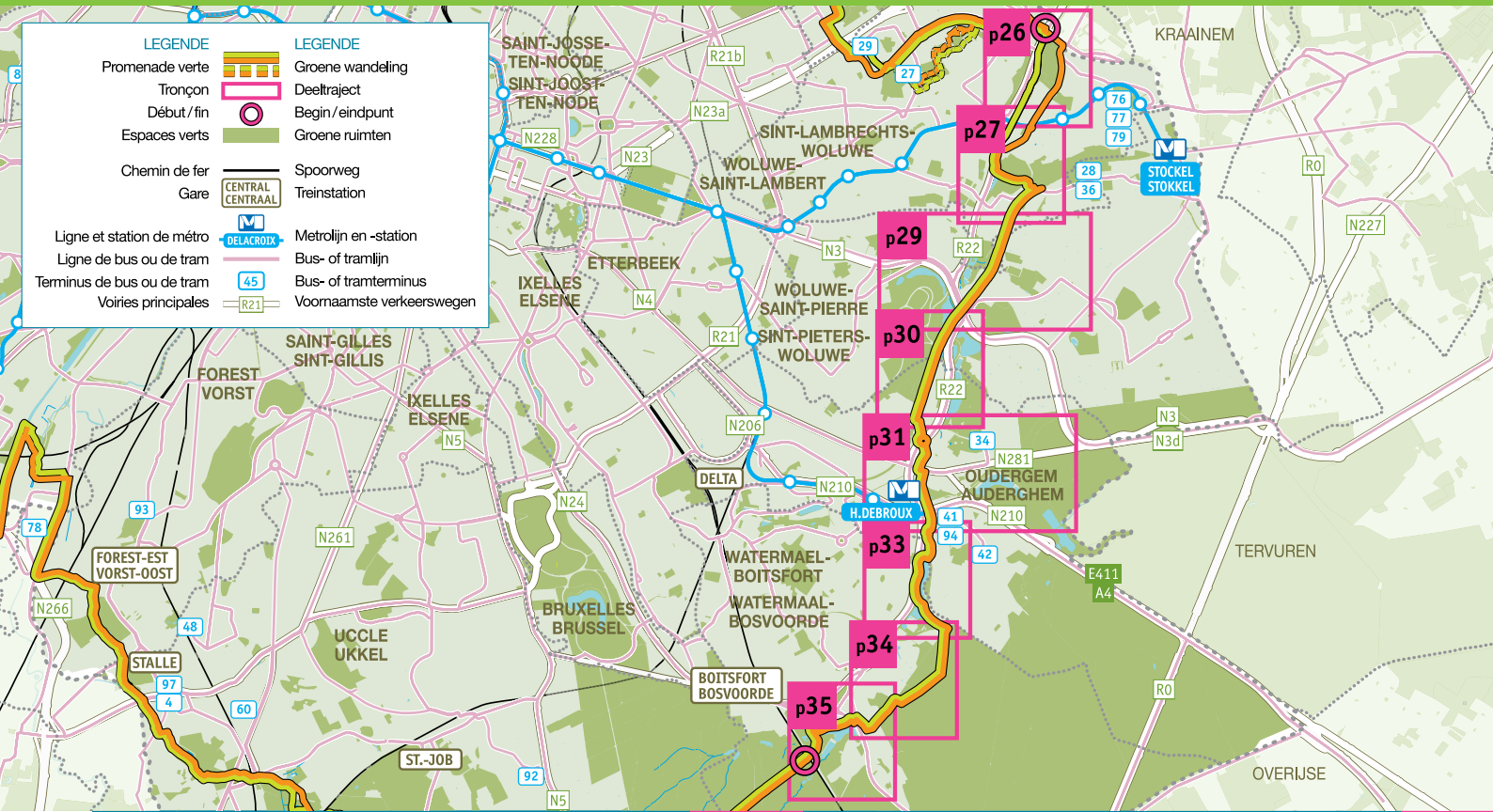
In de onmiddellijke nabijheid van de Groene Wandeling is er ook het Domein van Hertoginnedal waar de Belgische institutionele hervormingen vorm kregen en ook het Rood Klooster is zeker een ommetje waard.

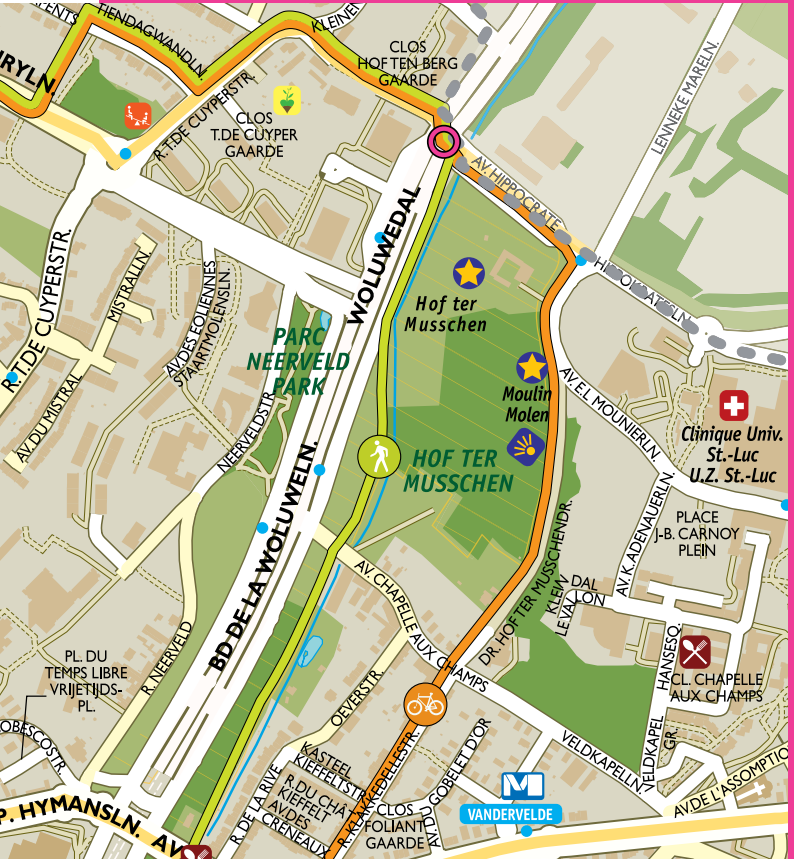

longueur du tronçon = cyclistes/fietsers: 10,1 km
 piétons/voetgangers: 9,8 km = lengte deeltraject

1 CM = 400 M 0 m 400 800 1200 1600

LEGENDE	LEGENDE
Promenade verte 	Groene wandeling
Tronçon 	Deeltraject
Début/fin 	Begin/eindpunt
Espaces verts 	Groene ruimten
Chemin de fer 	Spoorweg
Gare 	Trainstation
Ligne et station de métro 	Metrolijn en -station
Ligne de bus ou de tram 	Bus- of tramlijn
Terminus de bus ou de tram 	Bus- of tramterminus
Voies principales 	Voornaamste verkeerswegen

1 CM = 100 M N 0m 100 200 300 400

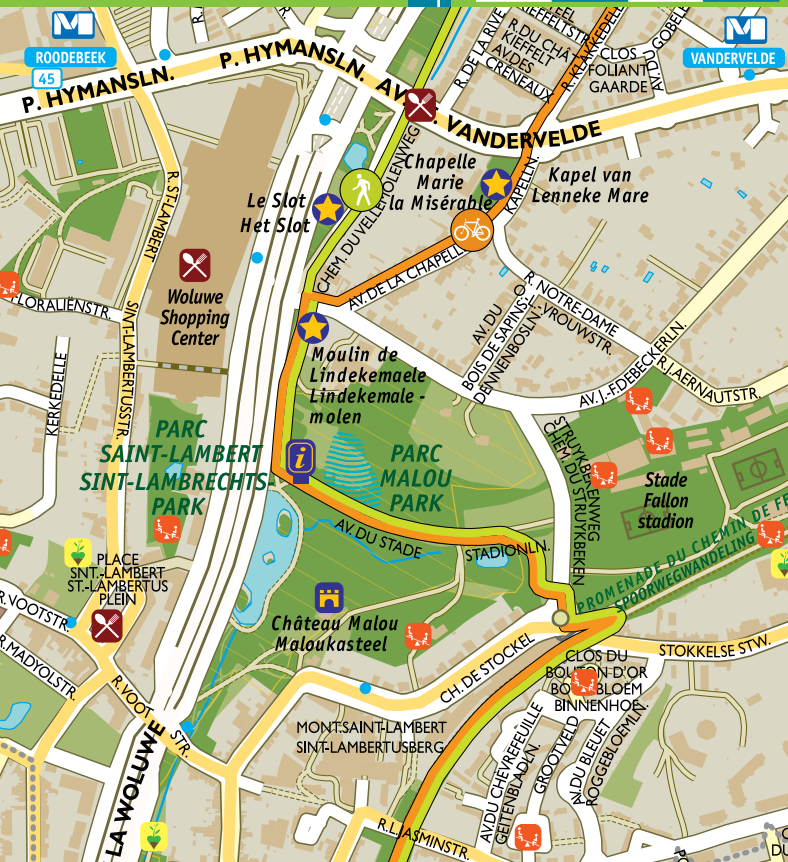
MOULIN BRULÉ HOF TER MUSSCHEN
DE VERBRANDE MOLEN AAN HOF TER MUSSCHEN

1 CM = 100 M

0 m 100 200 300 400

WOLUWE À CIEL OUVERT - DE NIEUW AANGELEGDE WOLUWE

10

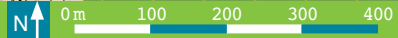

HÊTRAIE CATHÉDRALE - BEUKENKATHEDRAAL

1 CM = 100 M

1 CM = 100 M

0 m 100 200 300 400

ROSERAIE DU PARC TOURNAY-SOLVAY

ROZENTUIN IN HET TOURNAY-SOLVAYPARK

Du parc Tournay-Solvay (Chemin du Silex) à la réserve naturelle du Kinsendaal (chaussée de Saint-Job): cyclistes: 7,8 km • piétons: 8 km

Cette ballade traverse la Forêt de Soignes, des quartiers résidentiels très verts et de grands espaces naturels.

Avec sa «hêtraie cathédrale», la Forêt de Soignes fait l'admiration de visiteurs du monde entier. On ne lui trouve pas d'équivalent. La plantation très proche d'arbres du même âge donne l'impression de colonnades offrant une perspective qui semble infinie. Les plus anciens hêtres ont 200 ans et sont à maturité. Aujourd'hui, la délicate opération de régénération de la Forêt est en cours. Les coupes et replantations sont dosées minutieusement.

De part et d'autre du chemin des Deux Montagnes se marquent les fossés et remparts d'un camp néolithique. Longeant la crête qui surplombe les vallées du Vuylbeek et du Karregatbeek, les paysages alternent forêt, clairière et jeunes plantations où l'on apercevra peut-être un chevreuil ou les traces laissées par un sanglier réapparu récemment.

A proximité de la Promenade Verte, le plateau Engeland et l'ancienne carrière de sable du Kauwberg sont des symboles de la mobilisation citoyenne des habitants pour la sauvegarde de la nature en ville.

Dans les réserves naturelles du Kinsendaal et du Kriekenput, on trouve un fragment de forêt marécageuse à base d'aulnes et de frênes. Les sources et l'eau claire y favorisent la présence de grenouilles, crapauds, tritons et de chauves-souris.

Van het Tournay-Solvaypark (Vuursteenweg) tot het natuurreservaat Kinsendaal (steenweg op St-Job): fietsers: 7,8 km • voetgangers: 8 km

Dit deel doorkruist het Zoniënwoud, zeer groene woonwijken en grote natuurrijke gebieden.

Het Zoniënwoud is een wereldvermaarde kathedraal van beuken die zijn gelijke niet kent. De dicht bij elkaar geplante beuken zorgen voor een bijna oneindig landschap vol reusachtige kolommen. De oudste beuken zijn 200 jaar oud. Vandaag is de verjonging van het Zoniënwoud in volle gang. Dat is een evenwichtsoefening waarbij kappingen en heraanplantingen minutieus worden gedoseerd.

Aan weerszijden van de Tweebergenweg kunt u de grachten en heuvels van een neolithisch kamp opmerken. De wandeling volgt de heuvelkam van waaruit u de valleien van de Vuilbeek en de Karregatbeek overschouwt die een gevarieerd landschap bieden van gesloten of open bos en jonge aanplantingen. Met een beetje geluk kunt u een ree spotten of de pootafdruk van een everzwijn.

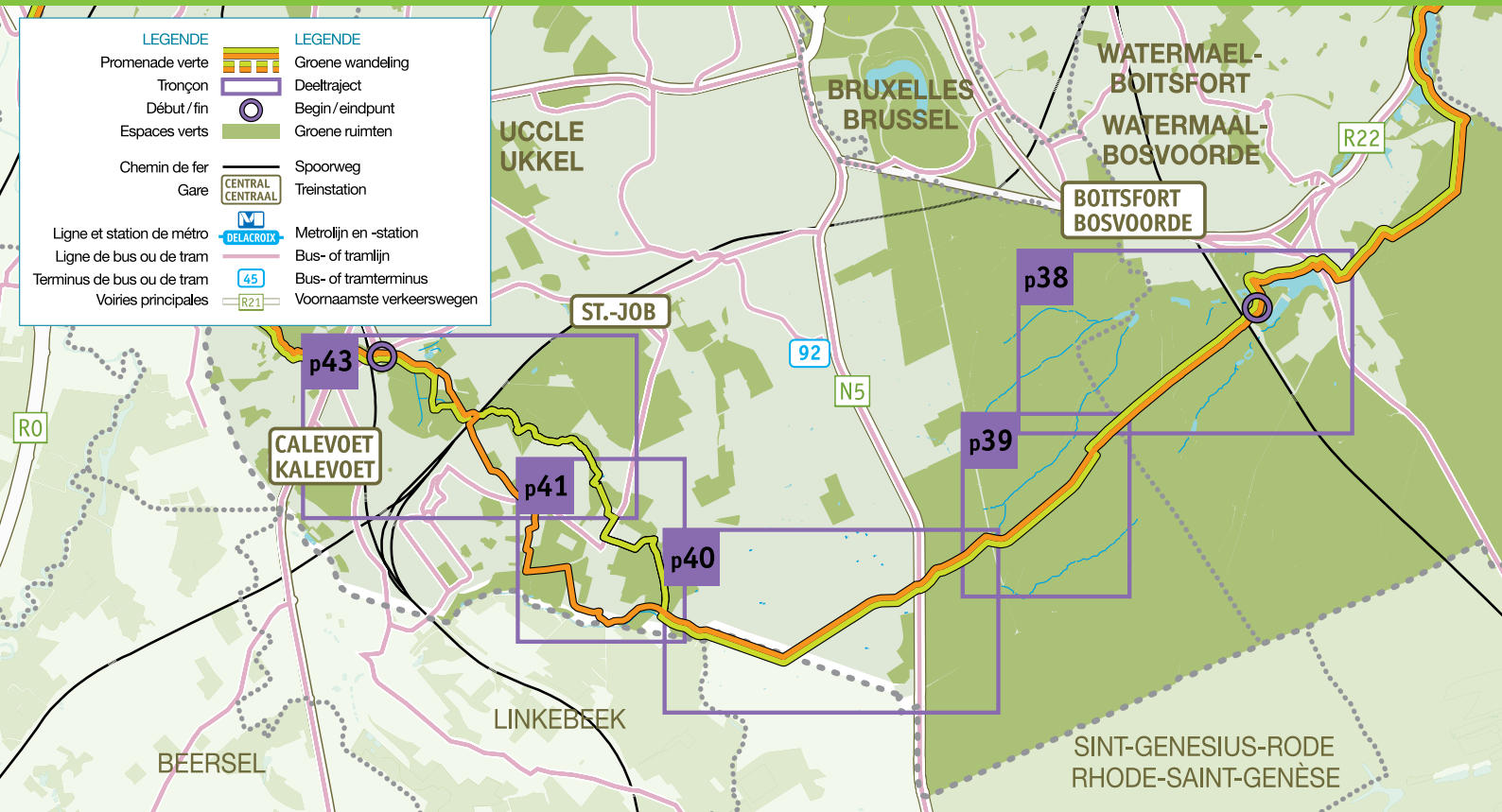
Het Engelandplateau en de oude zandgroeve van de Kauwberg zijn symbolen van de volkse strijd voor het behoud van de natuur in de stad. Ze liggen op een boogscheut van de Groene Wandeling.

In de natuurreservaten van Kinsendaal en Kriekenput treft u broekbossen aan met veel elzen en essen. De aanwezigheid van bronnetjes en helder water zorgt voor de ideale leefomstandigheden voor kikkers, padden, salamanders en vleermuizen.

longueur du tronçon = cyclistes/fietsers: 7,8 km
 piétons/voetgangers: 8 km = lengte deeltraject

1 CM = 300 M

LEGENDE	LEGENDE
Promenade verte 	Groene wandeling
Tronçon 	Deeltraject
Début / fin 	Begin / eindpunt
Espaces verts 	Groene ruimten
Chemin de fer 	Spoorweg
Gare 	Trainstation
Ligne et station de métro 	Metrolijn en -station
Ligne de bus ou de tram 	Bus- of tramlijn
Terminus de bus ou de tram 	Bus- of tramterminus
Voies principales 	Voornaamste verkeerswegen

1 CM = 100 M

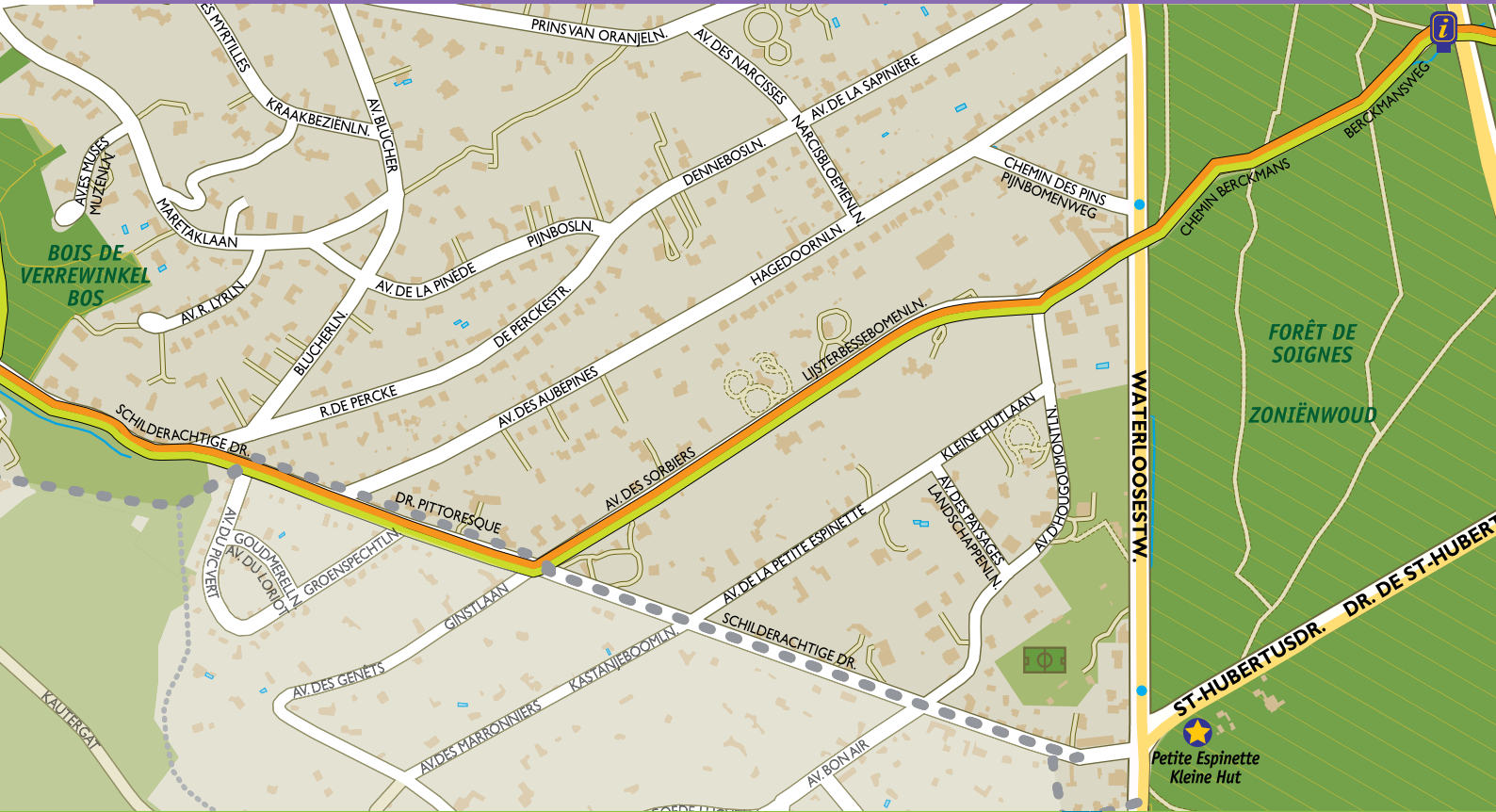
0 m 100 200 300 400

CHEVREUIL - REE

12

1 CM = 100 M

0 m 100 200 300 400

KRIEKENPUT - KRIEKENPUT

4

De la réserve naturelle du Kinsendaël (chaussée de Saint-Job) à la route de Lennik: cyclistes: 11,1 km • piétons: 11,2 km

Ce tronçon est probablement l'un des plus contrastés de la Promenade Verte. Il traverse des espaces verts naturels, mais longe également une partie du canal et de la Senne et passe par une zone industrielle qui offre des paysages étonnants.

Le site du Keyenbempt à Uccle fut préservé suite à l'abandon du projet de Ring autoroutier au sud de Bruxelles. Il occupe les flancs de la vallée du Geleytsbeek qui alimente l'ancien moulin à eau du Nekkersgat (1667). Ce parc de 12 ha a été complètement aménagé par Bruxelles Environnement en 2008. Le site a été dépollué pour accueillir des potagers et un « bois de jeux » a été spécialement pensé pour recevoir les mouvements de jeunesse.

Les amateurs auront le bonheur de traverser le parc du Bempt à Forest, à califourchon sur le petit train à vapeur.

À mi-parcours, le chemin traverse un paysage industriel constitué de nouvelles constructions et d'anciennes usines. On passe sous le ring et on découvre la Senne encore à ciel ouvert avant qu'elle ne disparaisse sous Bruxelles. On longe le canal pour traverser ce dernier à l'écluse d'Aa à Anderlecht.

La promenade atteint la réserve naturelle du Vogelzangbeek. Elle présente sur près de trois kilomètres un paysage caractérisé par de nombreux vieux saules têtards. C'est un environnement idéal pour la chouette chevêche qui y niche et s'y reproduit. On longe ensuite l'implantation de l'hôpital universitaire Erasme.

Van het natuurreservaat van Kinsendaal (steenweg op Sint-Job) tot de Lenniksebaan: fietsers: 11,1 km • voetgangers: 11,2 km

Dit is waarschijnlijk het meest contrastrijke deel van de Groene Wandeling. Het loopt door enkele natuurrijke gebieden maar volgt ook het Kanaal en de Zenne en doorkruist een industriezone, wat een opmerkelijke afwisseling van landschappen oplevert.

De Keyenbempt is bewaard gebleven doordat de Brusselse Ring in het zuiden van de stad nooit verwezenlijkt werd. Dit groengebied is gelegen in de vallei van de Geleytsbeek die de oude watermolen van Nekkersgat (1667) bevoeit. Dit park van 12 ha werd in 2008 helemaal heraangelegd door Leefmilieu Brussel. De bodem werd er gesaneerd om plaats te maken voor moestuinen en een speelbos voor de jeugdbewegingen.

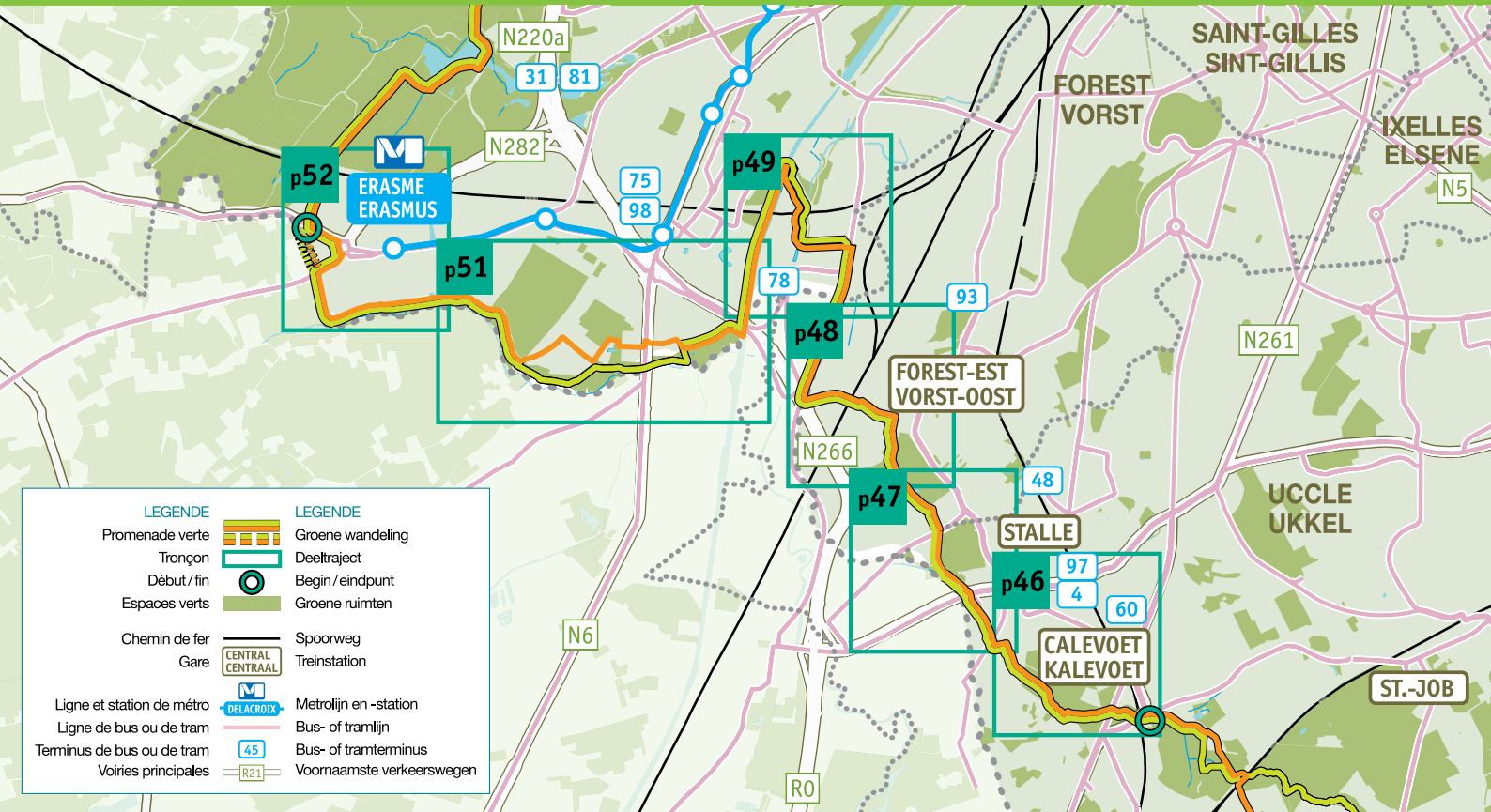
In het Bemptpark van Vorst zullen de liefhebbers van kleine stoomtreintjes hun hart kunnen ophalen.

Halfweg doorkruist de wandeling een industriegebied met zowel moderne vestigingen als oude fabrieken. We passeren onder de Ring en ontdekken een stukje van de Zenne die verderop in de buik van Brussel verdwijnt. We volgen het kanaal alvorens het over te steken ter hoogte van de Aasluis te Anderlecht.

De Groene Wandeling doet ook het natuurreservaat van de Vogelzangbeek aan. Over een lengte van zowat drie kilometer, wordt het landschap wel vaker gesierd door oude knotwilgen. Dit is een uitgelezen biotoop voor de steenuil die er broedt. Even verder domineert het universitair Erasmusziekenhuis het landschap.

longueur du tronçon = cyclistes/fietsers: 11,1 km
 piétons/voetgangers: 11,2 km = lengte deeltraject

1 CM = 300 M

LEGENDE		LEGENDE	
Promenade verte		Groene wandeling	
Tronçon		Deeltraject	
Début / fin		Begin / eindpunt	
Espaces verts		Groene ruimten	
Chemin de fer		Spoorweg	
Gare		Treinstation	
Ligne et station de métro		Metrolijn en -station	
Ligne de bus ou de tram		Bus- of tramlijn	
Terminus de bus ou de tram		Bus- of tramterminus	
Voies principales		Voornaamste verkeerswegen	

1 CM = 100 M

0 m 100 200 300 400

15

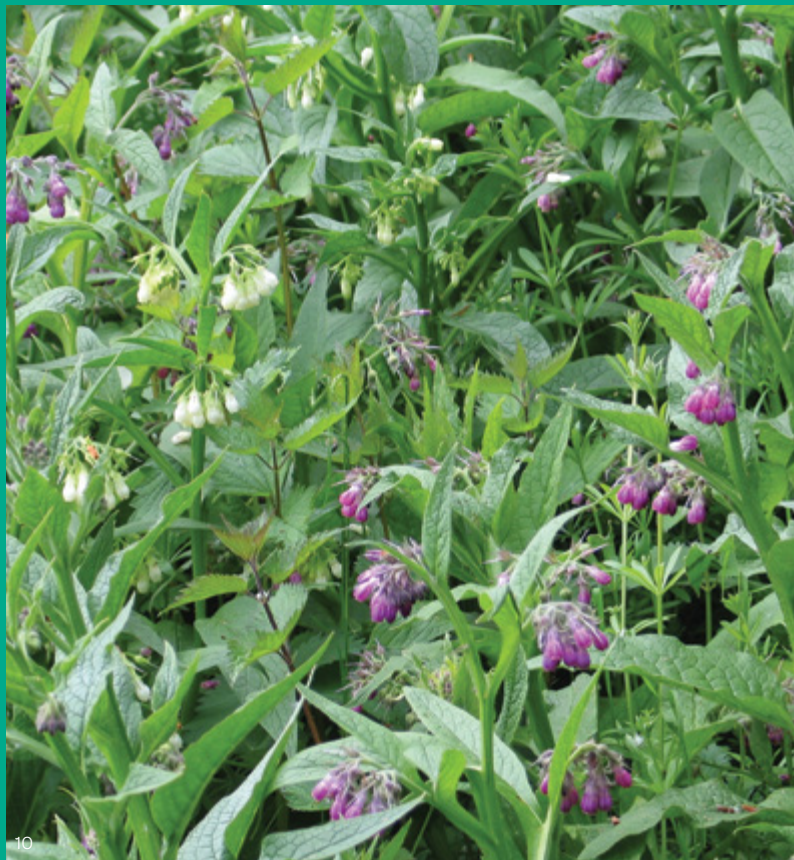

1 CM = 100 M

0m 100 200 300 400

1 CM = 100 M

0 m 100 200 300 400

GRANDE CONSOUDE (SYMPHYTUM OFFICINALE) - SMEERWORTEL

Route de Lennik - rue Kasterlinden: 7,2 km

Ce trajet, à l'ouest de la Région, fait découvrir les paysages breughéliens de la vallée de la Pede, puis les étendues du Scheutbos.

À Anderlecht, la Promenade Verte serpente dans la vallée de la Pede. Chemins creux, bocages, saules têtards, prairies humides et marécages font sa richesse. Avec le moulin du Luizenmolen et ses fermes traditionnelles, Neerpede possède également un patrimoine architectural ancien typique du Pajottenland. C'est non loin de là, à Pede Ste Anne, que Breughel a peint le décor de la « parabole des Aveugles ». On croisera aussi des auberges aux noms champêtres « Appelboom » ou « Notelaar ».

À Molenbeek, le site classé du Scheutbos offre un magnifique panorama sur Bruxelles. C'est de ces hauteurs que le maréchal de Villeroy aurait bombardé Bruxelles en 1695, nécessitant la reconstruction de la Grand-Place.

Sur 50 hectares de transition entre ville et campagne, on trouve des friches boisées, des pâturages où broutent des vaches Galloway. Au fond de la vallée, près du ruisseau, une roselière et une aulnaie marécageuse. Près du boulevard Mettwie, le parc régional du Scheutbos allie écologie et parc, il offre aussi des espaces de jeu et des potagers.

Entre les sites de Neerpede et du Scheutbos, la Promenade Verte passe par les cités-jardin Bon Air et Moortebeek. Ces rues paisibles font rapidement oublier le bruit du Ring de Bruxelles. A quelques pas de la Promenade Verte, les parcs du Peterbos, des Etangs et de Scherdmael constituent un chapelet d'espaces verts à la limite du tissu urbain.

Lenniksebaan - Kasterlindenstraat: 7,2 km

In dit westelijke deel van de Groene Wandeling ontdekt u het Scheutbos en de Bruegeliaanse landschappen van de Pedevallei.

In Anderlecht slingert de wandeling door de Pedevallei die gekenmerkt wordt door haar rijkdom aan holle wegen, halfgesloten landschappen, knotwilgen, natte weiden en moerasgronden. De Luizenmolen en tal van traditionele hoeves zijn architecturale pareltjes typisch voor deze uithoek van het Pajottenland. Niet ver hiervandaan, in Sint-Anna-Pede, schilderde Bruegel ooit het decor voor de 'Parabel der Blinden'. En herbergen met namen als 'De Appelboom' of 'De Notelaar' maken het plaatje compleet.

In Sint-Jans-Molenbeek biedt het 50 hectare grote Scheutbos een prachtig vergezicht op Brussel. In deze overgangszone tussen stad en platteland treffen we jonge bosjes aan die zich ontwikkelden op braaklanden en er grazen Galloway-koeien. In het dal is er een afwisseling van rietkragen en elzenbroekbosjes. Nabij de Mettwielaan vormt het gewestelijk Scheutbospark een voorbeeld van hoe natuur een volwaardige plaats kan innemen in een park. Dit groengebied herbergt ook speelruimtes en een reeks moestuinen.

Tussen Neerpede en het Scheutbos leidt de Groene Wandeling langs de tuinnijken Goede Lucht en Moortebeek. De rustige straten doen u gauw het geluid van de nabigelegen Brusselse Ring vergeten. Vlak bij de Groene Wandeling treft u temidden van woonbuurten nog een heel netwerk van groene ruimten aan zoals het Peterbospark, het Scherdmaalpark en het Vijverpark.

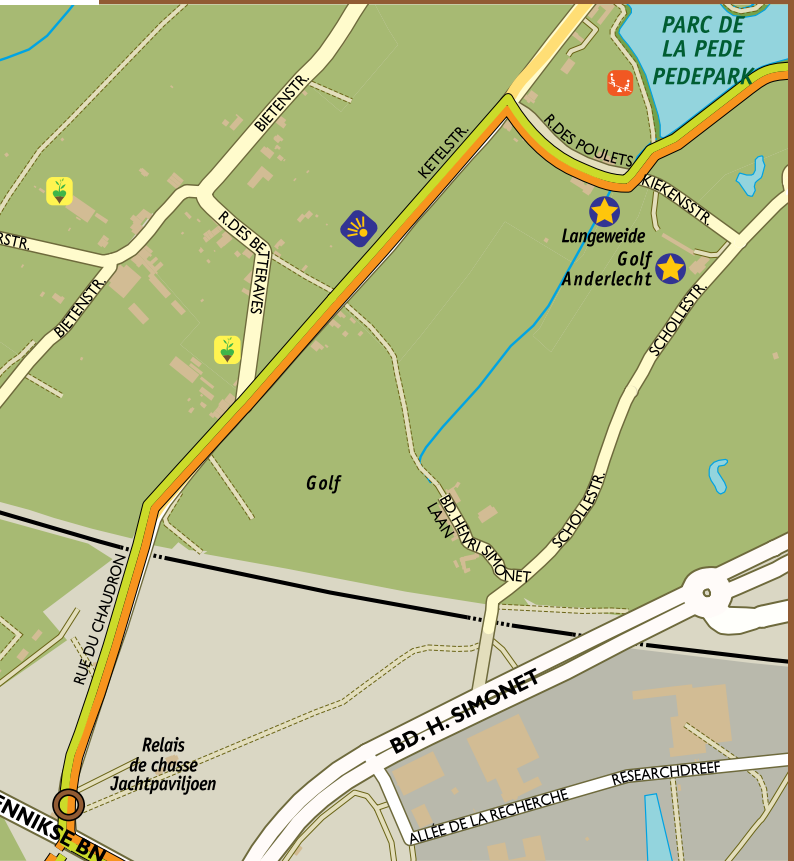
longueur du tronçon = 7,2 km = lengte deeltraject

1 CM = 300 M

LEGENDE		LEGENDE	
Promenade verte		Groene wandeling	
Tronçon		Deeltraject	
Début / fin		Begin / eindpunt	
Espaces verts		Groene ruimten	
Chemin de fer		Spoorweg	
Gare		Trainstation	
Ligne et station de métro		Metrolijn en -station	
Ligne de bus ou de tram		Bus- of tramlijn	
Terminus de bus ou de tram		Bus- of tramterminus	
Voies principales		Voornaamste verkeerswegen	

9

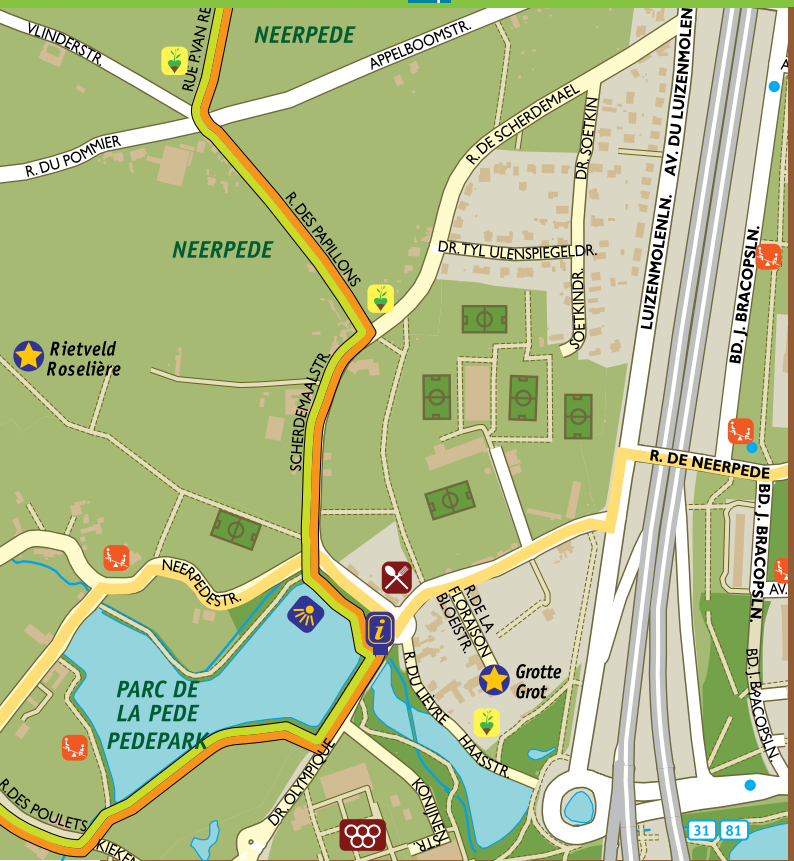

1 CM = 100 M

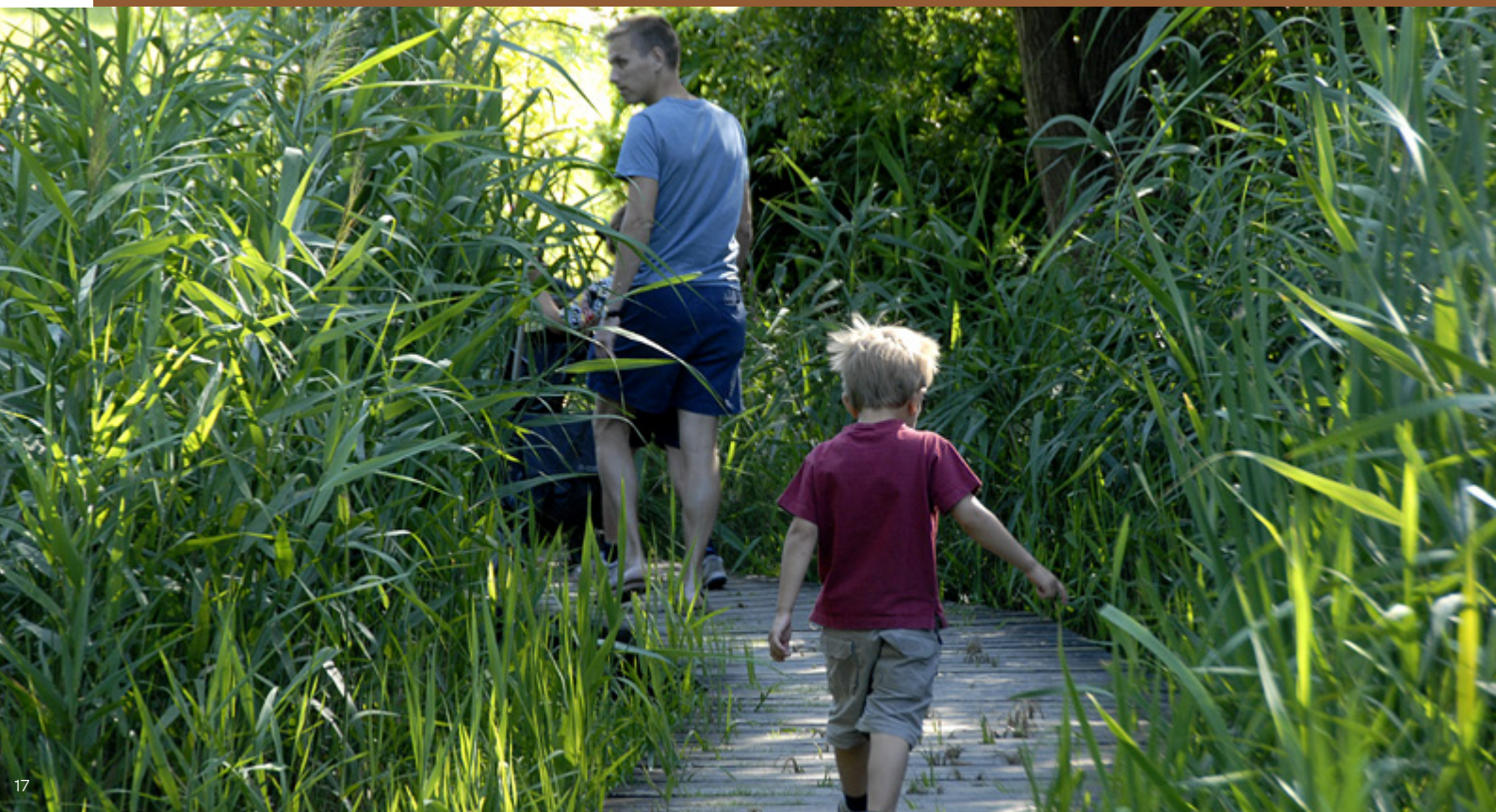

0 m 100 200 300 400

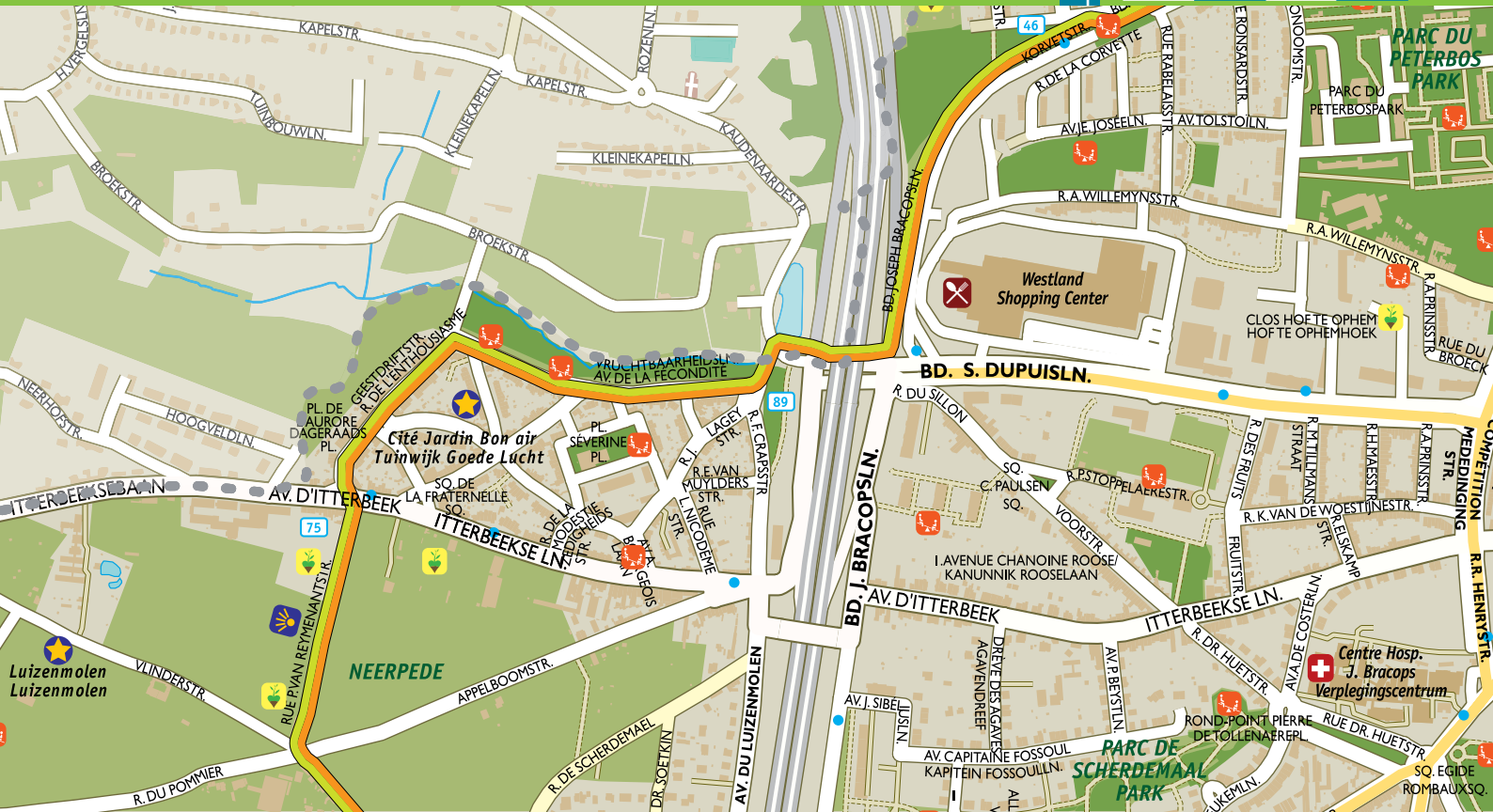
POULE D'EAU - WATERHOEN

13

1 CM = 100 M

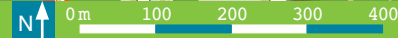

SCHEUTBOS VACHES GALLOWAY

GALLOWAY-KOEIEN OP HET SCHEUTBOS

1 CM = 100 M

1 CM = 100 M

0 m 100 200 300 400

Rue Kasterlinden – Place Saint-Lambert: cyclistes: 9,5 km • piétons: 9,3 km

Alors qu'à l'est, le Parc Roi Baudouin offre sports, loisirs et jardin, la partie ouest privilégie la préservation de la nature et des paysages ruraux.

La balade démarre au vieux tilleul cornier qui marque les limites de Berchem, Molenbeek et Dilbeek. On longe le bois du Wilder, enclave verte toute proche du noyau historique du village de Berchem, de sa vieille église et des fermettes de l'allée verte. On y fera halte sur les terrasses des cafés locaux.

Le marais du Kattebroek à Berchem trace une limite imperceptible avec la Région flamande et plus loin, à proximité de la peupleraie Nestor Martin, la promenade traverse la réserve naturelle du Zavelenberg. Elle offre un paysage contrasté où l'on peut voir paître des vaches sur fond de shopping center et de voie rapide. Elle offre un environnement précieux qui abrite les délicates hellébores sauvages. C'est l'une des dernières zones agricoles en activité en Région bruxelloise.

A quelques pas de la promenade, au nord du parc Roi Baudouin, les futaies de hêtres des bois du Laerbeek et de Dieleghem ou la réserve du Poelbos sont d'anciennes carrières. On y a extrait la pierre de Baleghem jusqu'à atteindre le niveau des sources.

Les vestiges d'une villa gallo-romaine qui étaient enfouis sous les prairies du parc à proximité de la «ferme pour enfants» de Jette ont été mis au jour. Dans le fond de la vallée, les marais de Ganshoren et de Jette, ainsi que le vieux château de Rivieren rivalisent avec les tours de logements.

Kasterlindenstraat – St-Lambertusplein: fietsers: 9,5 km • voetgangers: 9,3 km

Het Koning Boudewijnpark biedt in zijn oostelijke deel plaats voor sport en spel. In het westelijke deel ligt de nadruk op het behoud van natuurwaarden en agrarische landschappen.

Op de grens tussen Berchem, Molenbeek en Dilbeek staat een historische boom, de Kasterlinde. Vlak bij de historische kern van Sint-Agatha-Berchem met zijn oude kerkje en boerderijtjes bevindt zich het Wilderbos, een groene enclave in de stadsrand. Gezellig verpozen kan op de terrassen van de lokale cafeetjes.

Het moeras van het Kattebroek vormt de onzichtbare grens met het Vlaams Gewest. Op een boogscheut van het populierenbos Nestor Martin doorkruist de Groene Wandeling het natuurreservaat Zavelenberg. Het landschap is er vol contrasten want we zien er koeien vredig grazen met in de achtergrond een groot winkelcentrum en een stedelijke autoweg. In dit natuurgebied bevindt zich de laatste vindplaats van de wilde helleborus. Het is tevens een van de laatste actieve landbouwgebieden in het Brussels Gewest.

Vanaf het Koning Boudewijnpark loont het de moeite om het Laarbeekbos of het Dielegembos te bezoeken met hun imposante beuken. Samen met het natuurreservaat Poelbos zijn ook dit weer oude groeven waar eertijds Balegemse steen werd ontgonnen, tot het niveau van de bronnetjes werd bereikt.

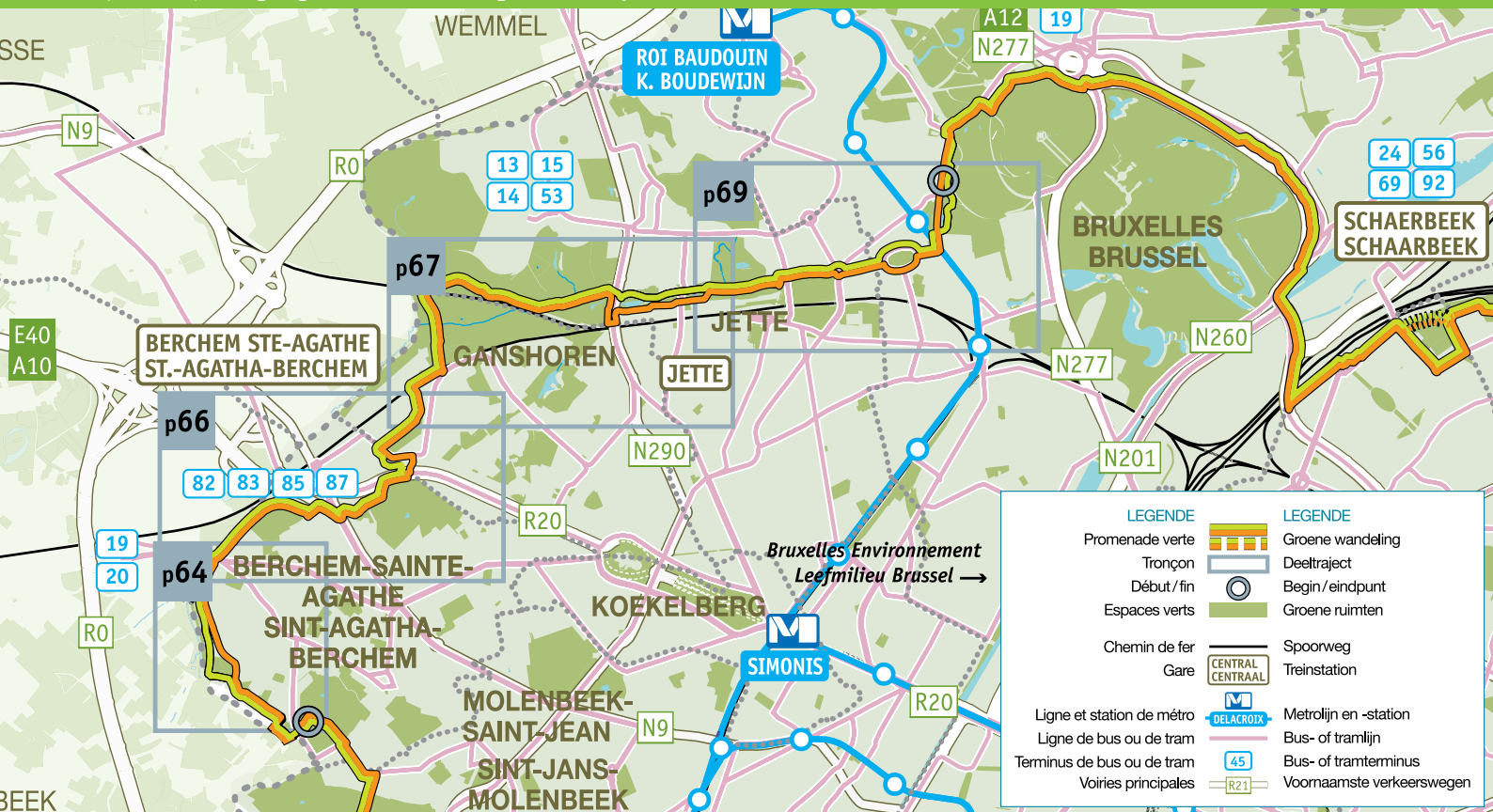
Vlak bij de kinderboerderij van Jette bevinden zich de ruïnes van een Gallo-Romeinse villa die nu opgegraven zijn. De Molenbeek vloeit naast de biologisch waardevolle moerassen van Ganshoren en Jette. Samen met het Kasteel 'De Rivieren' rivaliseren ze met de hoge woontorens, symbolen van de verstedelijking.

longueur du tronçon = cyclistes/fietsers: 9,5 km
 piétons/voetgangers: 9,3 km = lengte deeltraject

1 CM = 300 M

0 m 300 600 900 1200

LEGENDE		LEGENDE	
Promenade verte		Groene wandeling	
Tronçon		Deeltraject	
Début / fin		Begin / eindpunt	
Espaces verts		Groene ruimten	
Chemin de fer		Spoorweg	
Gare		Trainstation	
Ligne et station de métro		Metrolijn en -station	
Ligne de bus ou de tram		Bus- of tramlijn	
Terminus de bus ou de tram		Bus- of tramterminus	
Voies principales		Voornaamste verkeerswegen	

KATTEBROEK - KATTEBROEK

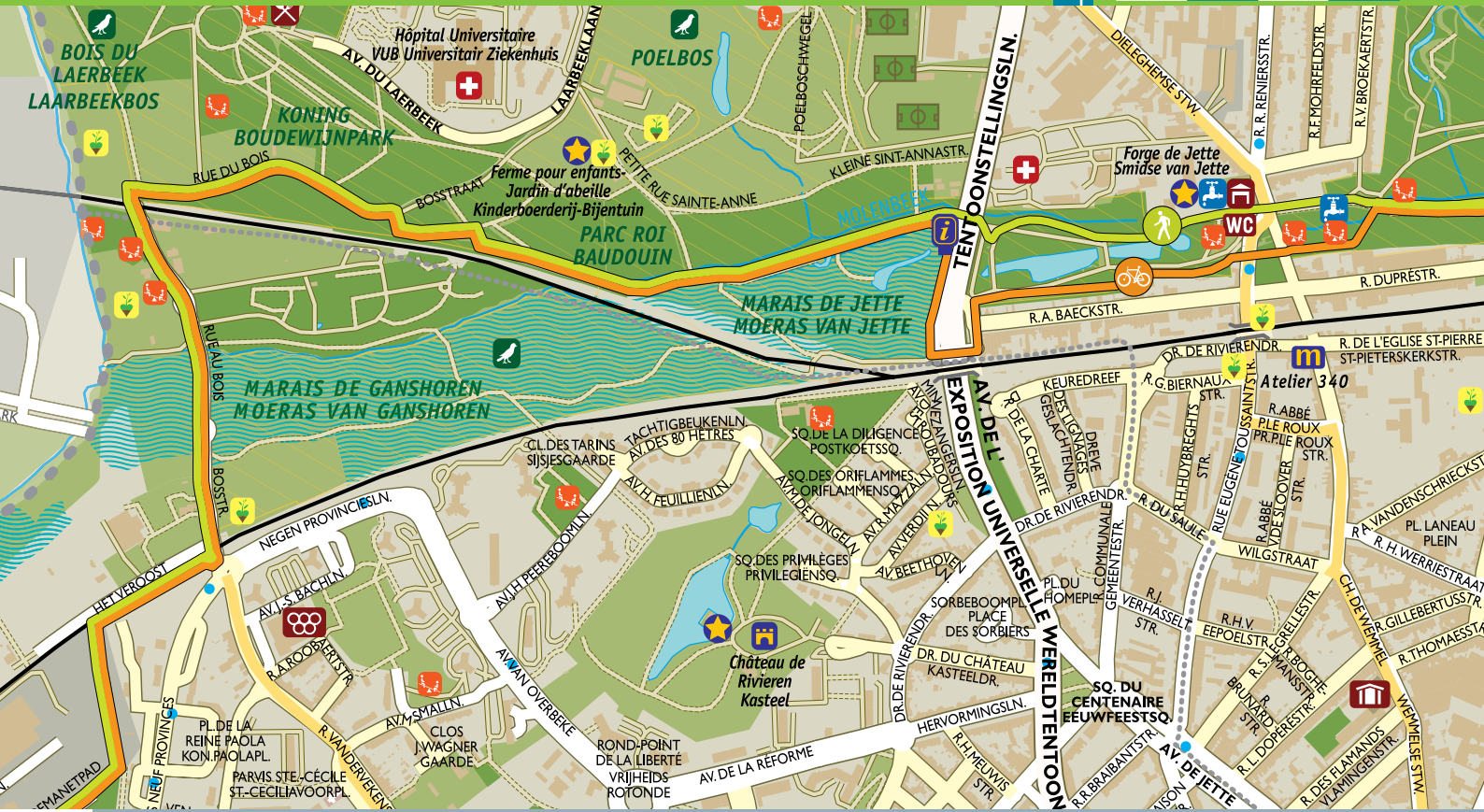

1 CM = 100 M

0m 100 200 300 400

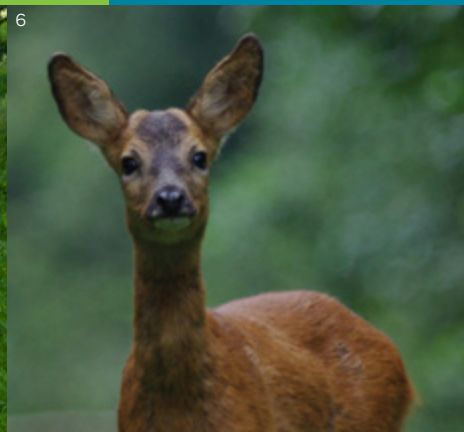

10

17

6

BRUXELLES ENVIRONNEMENT - LEEFMILIEU BRUSSEL

INFO ENVIRONNEMENT - INFO LEEFMILIEU T 02 775 75 75, F 02 775 76 11, info@environnement.brussels - info@leefmilieu.brussels

www.environnement.brussels - www.leefmilieu.brussels

Cartographie / cartografie: Aquaterra nv, www.aquaterra.be

Sources des données cartographiques / Bronnen van de cartografische data: Aquaterra, Bruxelles Environnement / Leefmilieu Brussel, Bruxelles Mobilité / Brussel Mobiliteit, Open Street Map, Urbis.

Photos/Foto's: 1. D. Junne, 2. A. Demonty, 3. S. Sainsard, 4. S. Kempeneers, 5. F. Demeuse, 6. N. Bronchain, 7. R. Vanderhulst, 8. P. Molter, 9. J. Merlin, 10. M. Gryseels, 11. Ph. Suain, 12. D. Dusaer, 13. M. Tomas Millan, 14. H. Ricour, 15. J-C. Mertens, 16. B. Maindiaux, 17. X. Claes

Rédaction - Redactie: D. Junne, B. Hellings, S. Kempeneers, J. Merlin, R. Rubert, G. Javor, Ph. De Staercke, S. Sainsard, A. De Jager

D/5762/2018/12

Imprimé sur papier écologique - gedrukt op ecologisch papier

Éditeurs responsables - verantwoordelijke uitgevers: F. Fontaine & B. Dewulf - Avenue du Port/ Havenlaan 86C - Brussel 1000 Bruxelles

LEGENDE

PROMENADE VERTE

- Itinéraire piétonnier actuel
- Itinéraire cycliste actuel
- Itinéraire piétonnier futur
- Itinéraire cycliste futur
- ICR existant balisé
(Itinéraires Cyclables Régionaux)
- Chemin forestier, ouvert aux cyclistes
(revêtu / non revêtu)

TRANSPORT EN COMMUN

- Chemin de fer + Gare
- Station de métro
- Tramway Arrêt + Terminus (en surface / souterraine)
- Arrêt d'Autobus + Terminus
- Equipé pour accès vélo
- Accès avec vélo difficile

FOND DE PLAN

- Limite de la Région de Bruxelles Capitale
- Limite de commune
- Nom de commune
- Voirie régionale
- Voirie communale
- Chemin revêtu
- Chemin non revêtu
- Zone 30

GROENE WANDELING

- Huidig traject voetgangers
- Huidig traject fietsers
- Toekomstig traject voetgangers
- Toekomstig traject fietsers
- Bestaande bewegwijzerde GFR
(gewestelijke fietsroute)
- Bosweg, toegankelijk voor fietsers
(met/zonder verharding)

OPENBAAR VERVOER

- Spoorweg + Treinstation
- Metrostation
- Tramhalte + Terminus (boven-/ondergronds)
- Bushalte + Terminus
- Goede toegankelijkheid voor fietsers
- Moeilijk toegankelijk met fiets

BASISKAART

- Gewestgrens Brussels Hoofdstedelijk Gewest
- Gemeentegrens
- Gemeentenaam
- Gewestweg
- Gemeentelijke weg
- Verhard pad
- Onverhard pad
- Zone 30

LEGENDE

ESPACE VERT ET UTILISATION DU SOL

- Parc DUDEN
- Nom espace vert
- Espace vert accessible
- Espace vert non accessible
- Zone humide
- Natura 2000
- Réserve naturelle
- Zone industrielle
- Zone bâtie
- Eau
- Ruisseau

GROENE RUIMTEN EN BODEMGEBRUIK

- Naam groene ruimte
- Toegankelijke groene ruimte
- Niet-toegankelijke groene ruimte
- Vochtige zone
- Natura 2000
- Natuurreservaat
- Bedrijventerrein
- Bebouwing
- Water
- Rivier

INFORMATION TOURISTIQUE

- Panneau d'information
- Musée
- Monument / site
- Château
- Panorama

TOERISTISCHE INFORMATIE

- Infopaneel
- Museum
- Monument / site
- Kasteel
- Panorama

INFO UTILE

- Toilettes
- Plaine de jeux
- Local gardien
- Horeca
- Police
- Hôpital
- Maison communale
- Château d'eau
- Salle omnisports
- Fontaine d'eau potable
- Potager
- Terrain de football
- Point de repère

NUTTIGE INFO

- Toilet
- Speelplein
- Wachterlokaal
- Horeca
- Politie
- Ziekenhuis
- Gemeentehuis
- Watertoren
- Sporthal
- Drinkfontein
- Moestuin
- Voetbalveld
- Herkenningpunt